

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Jindřiška Fantová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Školní fase z Třeboňska v 1. pol. 19. století

České Budějovice 2008

Autor: Jindřiška Fantová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lenka Martínková, Ph.D.

Anotace

Školní fase z Třebońska v 1. pol. 19. století

Bakalářská práce je vědeckou edicí školních fasí šesti triviálních škol třeboňského děkanátu v rozsahu let 1812 – 1866, a to škol v Branné, Břilicích, Lužnici, Mladošovicích, Staré Hlíně a Třeboni. Podkladem pro práci se staly fase z fondu Školní fase 1772 – 1869, uložené v Národním archivu v Praze a literatura týkající se dějin školství a dějin státní správy. Školní fase byly v Čechách vyhotovovány nepřetržitě od roku 1772 do roku 1869, kdy skončil církevní dohled nad školami. Učitelé v nich kromě jednotlivých svých příjmů vykazovali i všechny školou povinné děti, které ke škole náležely. Úvodní studie je tvořena pěti kapitolami. První kapitola mapuje dnešní stav dochování pramene. Druhá kapitola vysvětluje správní situaci v Čechách v 1. polovině 19. století tak, aby byl vznik školních fasí zasazen do kontextu jednotlivých institucí školské správy. Třetí kapitola se snaží krátce přiblížit materiální zabezpečení učitele ve sledovaném období. Čtvrtá a pátá kapitola již věnuje pozornost editovanému souboru fasí třeboňského správního obvodu, a to diplomatickému a obsahovému rozboru formulářů fasí a jejich změnám v průběhu 1. poloviny 19. století. V závěru studie jsou načrtnuty možnosti práce se školními fasemi jako s historickým pramenem. Přílohou bakalářské práce je edice fasí, která byla vytvořena tak, aby co nejdříve odpovídala své originální předloze. Součástí příloh je ediční poznámka s vysvětlením druhu edice a zásad editování dokumentu, edice školních fasí, seznam zkratk, místní a jmenný rejstřík a obrazové přílohy s ukázkami fasí a také části připojovaných pečeti a razítek.

Notice

Financial statements of schools from Třeboň region in the 1st half of the 19th century

This bachelor work presents an academic edition of financial statements of six basic schools from a deanship of Třeboň during the period from 1812 to 1866, namely schools in Branná, Břilice, Lužnice, Mladošovice, Stará Hlína and Třeboň. The work is based on the statements from the collection „School financial statements 1772 – 1869“ that is deposited in the National Archive in Prague, and on the literature relevant to the history of education and administration. The school financial statements were submitted in Bohemia constantly from 1772 to 1869 when the church control of schools ended. The teachers reported their salaries and a number of all schoolable children from their area. The preliminary study of the work consists of five chapters. The first one maps today's preservation of the source. The second chapter depicts the administrative situation in Bohemia in the 1st half of the 19th century to set the formation of statements in the connection with the particular institutions of school administration. The following chapter tries to describe material provision of teachers in the monitored period. The fourth and fifth chapter concentrates on the edited file of statements from Třeboň region, namely on a diplomatic and content analysis of statements and their changes during the 1st half of the 19th century. At the end of the study there is a proposal of possibilities how to handle these statements as a historical source. As the enclosure to this work there is the edition of statements that most faithfully corresponds to the original pattern. In the enclosure there is also an editor's note with explanation of kinds of editions and fundamentals of transliteration, the list of abbreviations, local and name index and illustrated attachments with extracts of statements and parts of attached seals and rubber stamps.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala sama s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Třeboni, 5. srpna 2008

Na tomto místě bych obzvlášť ráda poděkovala paní Mgr. Lence Martínkové, Ph.D. za cenné rady a řadu informací, které mi během konzultací poskytla.

Obsah

Úvod	7
I. Dochování pramene	9
II. Školská správa v 1. polovině 19. století	11
Vznik povinné školní docházky a školního dohledu	11
Vymezení obvodu třeboňského děkanátu	13
III. Učitelé v 1. polovině 19. století	13
IV. Diplomatický rozbor školních fasí třeboňského školního obvodu	15
Vnější znaky školních fasí	17
Vnitřní znaky školních fasí	18
V. Obsahový rozbor školních fasí třeboňského školního obvodu	22
Fase z let 1812 – 1818	22
Fase z let 1820 – 1829	23
Fase z roku 1847	24
Fase z let 1855 – 1859	25
Fase z let 1862 – 1866	28
Závěr	30
Seznam použitých zkratk	32
Seznam pramenů a literatury	33
Seznam příloh	35
Přílohy	36

Úvod

Školní fase vznikaly v Čechách nepřetržitě v letech 1772 až 1869 ve formě formulářových periodicky zpracovaných zpráv o stavu nižších škol, jejich příjmech a příjmech učitelů, počtech žáků apod. Vyhotovovali je sami učitelé v několika kopiích, které pak, úředně ověřené zástupci obce a děkanátu, putovaly na krajský úřad a zemské gubernium.

Otázka finančního zabezpečení škol a jejich hospodaření se v literatuře, věnující se dějinám školství, objevuje. Avšak školním fasím, které byly a jsou prozatím badateli využívány pouze ke zjištění příjmů konkrétního učitele, či školy, zatím nebyla věnována obecnější studie. Proto se mým úkolem pro bakalářskou práci stalo zmapování dochování pramene, případně zamyšlení nad jeho využitelností pro historické bádání, diplomatická kritika a vědecká edice vybrané části fasí.

Hlavní a jedinou monografií, která k dějinám školství u nás existuje, je dvousvazkové dílo *Školy české* od Jana Šafránka, které vyšlo už v prvních desetiletích dvacátého století, a které podává asi nejpodrobnější obraz všech stupňů škol v jejich vývoji od středověkých počátků po Šafránkovu současnost.

Dalším historikem, který se intenzivněji zabýval nižším školstvím v Čechách, zvláště v 17. až 19. století, byl Josef Hanzal, který publikoval odborné články například ve Sborníku vlastivědných prací z Podblanicka a Muzejní a vlastivědné práci, či Sborníku archivních prací, kde mimo jiné přímo zmiňuje, že „výsledky procesu rozvoje školství v českých zemích zachycují školní fase, vzniklé v letech 1790 – 1798 ve všech šestnácti krajích. (...) Kritické prověření fasí ukazuje, že je to poměrně spolehlivý materiál, někdy sice poněkud zkreslující skutečný stav (např. příjmy učitelů), ale vcelku dobře postihující proces kvantitativního rozvoje školství. Poměrně nejspolehlivější jsou čísla z fasí, protože jsou z úředně ověřeného materiálu, vzniklého šetřením.“¹ Hanzal odkazuje i na srovnání s údaji ze soudobých statistik – Wilflinga² a Rieggera³, která dokazují, že jsou fase věrohodným pramenem k dějinám školství.

---

¹ J. Hanzal, Příspěvek k dějinám školství a jeho správy v Čechách v letech 1775 – 1848, Sborník archivních prací, 24, 1976, s. 231.

² I. R. Wilfling, Kalender für Aufseher, Katecheten und Lehrer in Königsreich Böhmen, Praha 1787.

³ J. Riegger, Materialien zur alten und neueren Statistik von Böhmen, Lipsko – Praha 1788.

Další literatura je v podstatě regionální, jako například práce Zdeňka Martínka o triviálních školách na Pelhřimovsku, založená na rozboru školních fasí,⁴ nebo se zabývají vyšším stupněm vzdělávání.⁵

Práce je členěna do pěti kapitol. Úvodní část se věnuje literatuře k tématu. První kapitola obsahuje zmapování dochování pramene, což byl jeden z úkolů v zadání bakalářské práce. Osvětluje také, proč byl pro tuto práci vybrán právě soubor fasí třeboňského děkanátu.

Druhá kapitola o školské správě v 1. polovině 19. století popisuje vznik povinné školní docházky a školního dohledu a následný vývoj až po ukončení církevního dohledu nad školami v roce 1869. Přibližuje školský systém, popisuje druhy jednotlivých škol nižšího školství a také se věnuje působnosti konkrétních školských úřadů. Do tohoto systému školské správy zasazuje vyhotovování školních fasí tak, aby byl patrný důvod jejich vzniku a jejich funkce. Dále vymezuje oblast třeboňského děkanátu a obsahuje stručné biogramy duchovních, kteří se zde v 1. polovině 19. století vystřídali a jejichž podpisy se objevují na formulářích školních fasí.

Třetí kapitola se snaží přiblížit život učitele ve sledovaném období, a to především jeho hmotné zajištění, což úzce souvisí s obsahem školních fasí.

Čtvrtou kapitolu tvoří diplomatický rozbor sledovaného souboru fasí. Je věnován jak vnějším znakům písemnosti, tj. psací látka, formát, písmo, úprava a ověřovací prostředky, tak vnitřním znakům písemnosti, jako jsou jazyk, styl a podrobně se zabývá jednotlivými částmi formuláře. Poslední částí je seznámení s needitovanými součástmi školních fasí.

Pátá kapitola pojednává o obsahových změnách a rozboru formuláře školních fasí. K tomu účelu jsou fase rozděleny do pěti skupin, které se od sebe liší formou a obsahem jednotlivých položek, zapisovaných do výkazu. Jsou to tyto skupiny: 1812 – 1818, 1820 – 1829, 1847, 1855 – 1859 a 1862 – 1866. Součástí je porovnání s normativním zakotvením, pokud bylo k dispozici.

Závěrečná kapitola hodnotí fase jako historický pramen a shrnuje dosažené poznatky.

---

⁴ Např. Z. Martínek, Triviální školy v okolí Pelhřimova na konci 18. století, Vlastivědný sborník Pelhřimovska, 2, 1991, s. 3-13; J. Hanzal, Z dějin obrozeneckého školství na Podblanicku, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka, 19, 1978.

⁵ Např. M. Novotný, Vyšší školství a vzdělanost na jihu Čech od středověkých počátků do poloviny 20. století, České Budějovice 2006.

I. Dochování pramene

Hledání dochovaného materiálu vycházelo z faktu, že fase byly vypracovávány ve třech vyhotoveních, která byla odesílána povinně na krajský úřad, na biskupství a poslední potvrzená vyhotovení na zemské gubernium v Praze. Ve fondech Krajského úřadu Tábor⁶ a Biskupského archivu, přesněji ve fondu Školské spisy konzistoře,⁷ uloženém v SOA Třeboň, se školní fase pro třeboňský děkanát nedochovaly. Ovšem například ve fondu Krajský úřad Prácheň⁸ část fasí dochována je. Je tedy pravděpodobné, že ve fondech krajských úřadů se mohou náhodně nalézat badatelsky velice zajímavé soubory fasí.

Plošněji jsou fase dochované v Národním archivu v Praze, a to ve fondu Školní fase.⁹ Tento fond byl však zřejmě někdy v průběhu 19. století částečně skartován a dnes už zde tudíž nelze nalézt souvislou sbírku fasí všech nižších škol, jak tomu jistě v minulosti bylo. Fond je rozdělen na 4 řady. První řadu tvoří nejstarší hlášení z let 1772 – 1788, která začaly školy vyhotovovat na základě císařského nařízení z 5. července roku 1771. Druhá řada je nejúplnější, obsahuje fase z let 1789 – 1796. Dle instrukce z 9. února 1789 se vyplňoval předtištěný formulář, který měl tři složky a obsahoval následující informace: děti, jejich věk a náboženství, počet dětí, sociální poměry, platbu školného, příjmy školy, výnosy ze školného a hospodářství a platy učitelů. Dále následuje třetí a čtvrtá, nejmladší řada fasí z let 1810 – 1869.

Pro potřeby edice bylo využito celkem 18 exemplářů fasí z nejmladší čtvrté řady, které zahrnují léta 1812 až 1866 a dovolují provést diplomatický rozbor pramene i zamyšlení nad jeho badatelským využitím. Tento časový rozsah byl pro oblast Třeboňska vybrán proto, že v té době zde již byla farní i školní síť plně konstituována, takže získaný soubor přináší velmi zajímavé a ucelené informace o školou povinné mládeži, učitelském personálu a stavu škol těsně před provedením odluky školy od církve, k níž v Rakousku došlo od počátku roku 1869.

---

⁶ SOA Třeboň, Krajský úřad Tábor, 1781-1850, obsahuje materiál týkající se jednotlivých škol, seřazený dle abecedy.

⁷ TAMTÉŽ, Biskupský archiv České Budějovice, Školské spisy konzistoře, inv. č. 93, kart. 100-102. Zprávy o stavu škol apod., běžná korespondence, různé žádosti, zprávy o poradách.

⁸ TAMTÉŽ, Krajský úřad Prácheň, 1696-1850.

⁹ NA Praha, Školní fase 1772-1869.

Součástí zmapování dochování pramene bylo i vyhledávání norem a nařízení, týkajících se školních fasí. Úspěšné bylo hledání v Ordinátních listech budějovického biskupství¹⁰ a ve fondu Školské spisy konzistoře.¹¹ Ostatní části Biskupského archivu, obsahující normy a nařízení, neobsahovaly normy týkající se přímo školních fasí.¹²

---

¹⁰ SOkA České Budějovice, Ordinátní listy, D 664, 1852-1856.

¹¹ SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, Školské spisy konzistoře, kniha 1-2; TAMTÉŽ, inv. č. 60, kart. 28.

¹² SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, knihy 5, 7, 9-11; TAMTÉŽ, sign. VI/2/a, kart. 40-52; TAMTÉŽ, Školské spisy konzistoře, inv. č. 47, kart. 1-6.

II. Školská správa v 1. polovině 19. století

Vznik povinné školní docházky a školního dohledu

Školská správa se začala vytvářet v druhé etapě tereziánských reforem, kdy kromě jiného Marie Terezie zavedla například vrchnostenský školní patronát. Hlavním výsledkem tereziánských reforem na poli školské správy však bylo vydání všeobecného školského řádu platného od roku 1775, který zavedl povinnou školní docházku pro děti od šesti do dvanácti let a nový systém a organizaci nižšího školství.¹³ Nižší školy byly rozděleny na triviální, hlavní a normální. N o r m á l n í školy vznikaly v hlavních městech rakouské monarchie jako vzory pro ostatní školy. Vyučoval se v nich latinský jazyk, matematika, dějepis, zeměpis, přírodopis a hlavní pojmy z polního vyměřování a stavebnictví, mechanika a kreslení. H l a v n í školy o třech třídách byly zakládány v krajských městech, kde se kromě náboženství, čtení, psaní a počtů vyučovaly i základy latinského jazyka, dějepis, zeměpis a pravidla písemného projevu. Kdekoliv, kde to bylo možné, měly být u hlavních škol zřízeny dívčí školy. Nejnižším stupněm byly školy t r i v i á l n í, zakládané při každé faře, nebo výjimečně při filiálním kostele. Výuka trvala šest let a navštěvovaly ji děti od šesti do dvanácti let. Vyučovalo se zde náboženství a trivium - čtení, psaní a počty, případně dle místních možností i základy některých odborných předmětů.¹⁴ Před začátkem školního roku vytvořil učitel seznam školou povinných žáků, které pak během roku rodiče nesměli bezdůvodně zdržovat od navštěvování školy.¹⁵ Každé dítě, kromě nejchudších, platilo školné, které pak z části tvořilo učitelovy příjmy.

Vrchní dohled nad školami prováděli děkani, pověřeni biskupem, kteří řídili chod svého děkanství, každý rok prováděli kontrolu škol a zprávy o jejich stavu, školní faze, posílali krajskému úřadu a biskupské konzistoři.¹⁶ Bezprostředním školním dozorcem byl místní duchovní, který měl dohlížet na mravní výchovu žáků. Kromě toho měly školy i světský dozor, tzv. školního dohláze, kterého volilo městské zastupitelstvo z řad obyvatel, nebo ho ustanovovala vrchnost ze svých úředníků, a který měl na starosti spíše hospodářskou otázku, a řádnou školní docházku. O to, aby dohláze znal školní řád, se

---

¹³ J. Hanzal, Příspěvek, s 229.

¹⁴ TAMTÉŽ.

¹⁵ J. Šafránek, Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů I, Praha 1913, s. 259.

¹⁶ Z. Hledíková – J. Janák – J. Dobeš, Dějiny správy v Českých zemích od počátů po současnost, Praha 2007, s. 258.

staral děkan. Městské a vrchnostenské úřady dohlížely na odvádění předepsaných dávek škole.¹⁷

Zajímavé je, že novým prvkem v zákoně byl ostrý postoj proti častým tělesným trestům. Navrhoval nejdříve vyčerpání jiných výchovných prostředků, jako byla domluva, nebo pokárání a až poté doporučoval přistoupit k bití s ohledem na věk, charakter a pohlaví žáka a míru jeho provinění.¹⁸

V první polovině 19. století prošlo školství mnohými změnami, budovala se hustá školská síť, školská správa a zvyšoval se i zájem lidu o vzdělání. Na počátku 19. století byla nejvyšší školská správa v rukou zemské studijní komise. Jejím nejvýznamnějším počinem bylo vydání Všeobecného školského zákona z 11. 8. 1805 s téměř půlstoletou platností, který navazoval na školský řád z roku 1774 a kodifikoval celou organizaci a systém nižších škol, i když v podstatě jen převzal dosavadní školskou soustavu a podřídil školy soustavnému dohledu církve.¹⁹ Po ideové stránce byl krokem zpět, jak jej hodnotí J. Hanzal: „Autoři zákona vycházejí z principu nerovnosti lidí ve společnosti a záměrně vytvářejí předpoklady pro omezení vzdělání nejnižších společenských tříd. (...) Zatímco jasným smyslem reformních snah z doby vlády Marie Terezie a Josefa II. bylo zabezpečit základní vzdělání a výchovu i těm nejnižším sociálním vrstvám, postupně jim nabídnout více poznání a přiblížit je tímto způsobem vyšším třídám, tento normativní akt se o to nepoukouší, ale naopak považuje takové tendence za zbytečné a nebezpečné.“²⁰ Zákoník byl tedy typickým projevem ideologického přechodu od osvícenských ideálů zdokonalování člověka výchovou, k neoabsolutistické ideologii, charakteristické pro Metternichovské Rakousko. Přesto, že Všeobecný školský zákon znal jen německý jazyk, a to i jako jazyk mateřský, čeština se na českých školách vyučovala a zemské jazyky vůbec byly správou trpěny.²¹ Obrat k lepšímu přinesl až revoluční rok 1848.

Z dvorské studijní komise bylo vybudováno 17. března 1848 ministerstvo veřejného vyučování. To bylo ještě v červenci téhož roku změněno v ministerstvo kultu a vyučování, protože mu byla přidělena starost o záležitosti náboženských kultů, které byly vyčleněny z působnosti ministerstva vnitra.²² V jednotlivých zemích řídily školství

---

¹⁷ V. Gabriel, *Obrázky ze školství českého a rakouského z XVIII. a XIX. století*, Praha 1891.

¹⁸ J. Hanzal, *Příspěvek*, s. 230.

¹⁹ *TAMTÉŽ*, s. 236.

²⁰ *TAMTÉŽ*, s. 235.

²¹ J. Šafránek, *Školy*, s. 261.

²² Z. Hledíková – J. Janák – J. Dobeš, *Dějiny*, s. 249.

různých stupňů komise při guberniích, kterým podléhali krajští školní komisaři.²³ Ministerstvo kultu a vyučování se definitivně konstituovalo až roku 1867, čímž končí dohled církve nad školami. Školský zákon z roku 1869 platil s několika novelami prakticky až do roku 1948.

Vymezení obvodu třeboňského děkanátu

Edice je s ohledem na rozsah bakalářské práce zaměřena na školy třeboňského děkanátu. Roku 1785 vešlo v platnost nařízení Josefa II. o zřízení biskupství v Českých Budějovicích.²⁴ S tím souvisel i vznik třeboňského děkanátu, který roku 1788 ustanovil namísto fary první budějovický biskup Johann Prokop von Schaaffgotsche. Pod děkanát spadalo osm přiřazených obcí, a to Branná, Břilice, Domanín, Spolí, Stará Hlína, Nová Hlína, Lužnice a Přeseka.²⁵ V každé obci byla i škola (kromě Nové Hlíny a Spolí, odkud děti docházely do školy ve Staré Hlíně a Mladošovicích²⁶).

Ve sledovaném období, tedy v letech 1812 – 1866, se na třeboňském děkanském obročí vystřídali tři duchovní, a to:

J o s e p h u s F i s c h e r (Josef Fischer), byl světský kněz, Čech, narozený v Horažďovicích 14. ledna 1795. Hovořil česky a německy, teologii studoval do roku 1818 v Praze z dotace od Náboženského fondu a byl ordinován v srpnu roku 1818 v Praze. Od 24. 8. 1818 byl kooperátorem²⁷ v Třeboni, kde také 12. 9. 1820 v 25 letech zemřel.²⁸

J o s e p h u s H o s c h e k (Josef Hošek), byl světský kněz, Čech, který se narodil v Rožďalovicích 9. 3. 1760. Hovořil česky i německy, teologii studoval do roku 1785, ordinován byl 24. 7. 1786 v Praze a byl absolventem pražského josefinského semináře. Do roku 1795 působil vždy krátce na mnoha kaplanských místech. V letech 1795 až 1798 byl kaplanem ve Veselí nad Lužnicí, 1798 až 1802 lokalistou v Libníči, 1802 až 1808 farářem v Hluboké nad Vltavou (zde byl od 10. 3. 1807 vikariátním sekretářem,

---

²³ TAMTÉŽ, s. 147.

²⁴ Zřízení biskupství mělo platnost pro Budějovický, Táborský, Písecký a Klatovský kraj. TAMTÉŽ, s. 193.

²⁵ J. Trajer, Beschreibung der Diöcese Budweis, České Budějovice 1862, s. 457.

²⁶ Škola v Mladošovicích nespadá do obvodu třeboňského děkanátu, byla ale do edice zařazena z toho důvodu, že ji navštěvovaly děti ze Spolí.

²⁷ Výchovný kaplan.

²⁸ SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, kniha č. 199, písm. F, jmenný katalog kléru.

od 24. 10. 1807 biskupským vikářem a školdozorcem a přisedícím budějovické biskupské konzistoře), 1808 až 1819 farářem v Hosíně. Od 26. 11. 1819 byl děkanem v Třeboni, 8. února 1822 rezignoval.²⁹

J o h a n n e s S a d l o (Jan Sádlo), byl světský kněz, Čech, narozený v Minicích 17. ledna 1791. Hovořil česky i německy, do roku 1817 studoval teologii v Českých Budějovicích a byl ordinován biskupem Arnoštem Konstantinem Růžičkou v Českých Budějovicích dne 14. 8. 1817. Začínal jako kaplan v Jistebnici v letech 1817 až 1818, poté v Chýnově od 1818 asi do roku 1822, odkdy byl zřejmě děkanem v Třeboni.³⁰

---

²⁹ TAMTÉŽ, písm. H

³⁰ TAMTÉŽ, písm. S

III. Učitelé v 1. polovině 19. století

Marie Terezie zavedla vrchnostenský školní patronát, který se měl kromě stavby nových školních budov starat i o potřebnou výživu učitele. Stejně tak vrchnosti náleželo jejich dosazování na uvolněná místa. Učitelští pomocníci na malých panstvích čekali na uvolnění učitelského místa řadu let a ani jako učitelé na malých obecních patronátech neměli příliš mnoho naděje na profesní postup. Často si museli na živobytí přivydělávat, a to například jako obecní písaři, kapelníci u hospodských muzik, ale i jako rolníci. Větší šanci na povýšení měli učitelé na rozsáhlých panstvích a patronátech.³¹ Hmotné zabezpečení podučitelů bylo nedostatečné a jejich sociální postavení poměrně špatné. Nenáležela jim samostatná obytná místnost, a tak často přespávali přímo ve třídě.³²

Hmotné zabezpečení učitelů nebylo o mnoho lepší. „Učitel dostával sice všelijaké dávky od obcí, od magistrátů městských, a plat od učení dětí, nazvaný sobotáles. Plat na penězích vybírával si však sám, dostával jej odjakživa nepořádně a zkusil s tím mnoho zlosti a mrzutosti.“³³ Na vesnických školách učitel dostával, jak dokazují fase ze sledovaného souboru, kromě hotových peněz i palivové dřevo od vrchnosti, nebo od obce. Jeho štípání si zřejmě musel obstarávat sám. Stejně tak pobíral některé naturálie, jako žito a brambory. Dále mohl v některých případech využívat obecní, nebo panské pole, které mu bylo přiděleno.

Učitelstvo jako početná sociální vrstva vystupuje výrazněji v 1. polovině 19. století, což souvisí s rozrůstající se školskou sítí. Oficiální školská politika se v období mezi tereziánsko-josefínskými reformami a rokem 1848 snažila vymanit učitele z vlivu církve a podřídit je státnímu aparátu.³⁴ Tato opatření však nebyla ekonomicky dobře podložena a učitelovy příjmy byly „ve stálé závislosti na veřejných, církevních, vrchnostenských a obecních správních činitelích, kteří posuzují práci a potřebnost učitele, většinou spíše subjektivně.“³⁵ Například v sumárním přehledu o stavu lidových škol z roku 1816³⁶ se objevují kategorie *Musterlehrer*, *Sehr gutte*, *Gutte* a *Mittelmäsige und schwache* s přesným vyčíslením počtu učitelů a podučitelů. V roce 1817 „shormáždilo zemské gubernium podklady o špatně placených učitelích,“ přičemž „vycházelo z předpokladu, že v současné

³¹ V. Gabriel, *Obrázky*, s. 43.

³² TAMTÉŽ, s. 52.

³³ TAMTÉŽ, s. 57.

³⁴ J. Hanzal, *Z dějin obrozeneckého školství v Podblanicku*, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka, 17, 1978, s. 227.

³⁵ J. Hanzal, *Příspěvek*, s. 238.

³⁶ SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, inv. č. II B1a, kart. 3.

drahotě potřebuje učitel k normálnímu životu průměrně 250 zl. a školní pomocník 120 zl.³⁷ Z tohoto šetření vyšlo, že v Budějovickém kraji má učitel průměrný roční plat 100 až 130 zl. Při srovnání s fasemi třeboňského děkanátu zjišťujeme, že třetí učitel třeboňské školy dosáhl roku 1812 příjmu cca. 84 zl. a učitel mladošovické školy roku 1818 příjmu 202 zl.³⁸

Vrchní školní dozorce, čili děkan, se staral o to, aby „učitelé svou mzdu včas a nezkráceně dostávali, aby školní čas dodržovali, více na literní učení dbali a více času mu věnovali, nežli hudbě. (...) a netrpěli žádnou nezkoušenou sílu učitelskou.“³⁹ Roku 1864 přešlo patronátní právo z vrchnosti na obce, které volily školní výbor, který se staral o všechny náležitosti, tj. o školní budovu, o hospodářské záležitosti apod. Bezprostředními nadřízenými učitelů však byli faráři, což vedlo k neustálému napětí a k nespokojenosti. Právě faráři totiž kontrolovali učitele, jak si počínají ve škole, a často je i zaměstnávali na kůrech jako varhaníky.⁴⁰

Podle spisu kněze Aleše Pařízka „O pravém způsobu cvičení mládeže ve školách českých“ z roku 1797, měla škola pěstovat u dětí rozum, vůli a paměť a učitel měl s dětmi přátelsky rozmlouvat ve formě otázek a rozhovorů a postupovat od jednoduššího ke složitějšímu.⁴¹ Učební knihy vydával pražský c. k. školní knihosklad. Bylo myšleno i na chudé děti. Z celkového počtu nakoupených knih pro ně děkan dostal jednu další čtvrtinu zdarma.⁴² Pokud chtělo jít nadané dítě na studia, muselo navštěvovat samostatnou hlavní školu. Z farní, ani filiální školy nemohlo dále pokračovat ve studiu.⁴³

Práce učitele v první polovině 19. století tedy nebyla nijak jednoduchá. Školní fase, ze kterých čerpám informace pro svou bakalářskou práci, však bohužel neposkytují žádné bližší informace o životě učitelů ani o jejich vlastní pedagogické činnosti.

---

³⁷ J. Hanzal, Příspěvek, s. 238.

³⁸ Fase č. 15 pro Třeboň a č. 12 pro Mladošovice.

³⁹ V. Gabriel, Obrázky, s. 37.

⁴⁰ J. Hanzal, Z dějin, s. 227.

⁴¹ J. Hanzal, Příspěvek, s. 237.

⁴² V. Gabriel, Obrázky, s. 4.

⁴³ TAMTÉŽ, s. 47.

IV. Diplomatický rozbor školních fasí z třeboňského školního obvodu

Z hlediska diplomatické analýzy tohoto pramene je výhodou, že jsem měla možnost pracovat s originály nebo s ověřenými úředními opisy fasí, které obsahovaly veškeré náležitosti, potřebné pro vypracování rozboru vnějších a vnitřních znaků školních fasí.

Mezi vnější znaky patří psací látka, její formát, rozměry, písmo dokumentů, formální úprava (například linkování) a také ověřovací prostředky fasí.

K vnitřním znakům řadíme především jazyk, styl a formulář dokumentů, v případě novodobého materiálu samozřejmě i další znaky jejich vnitřní struktury jako přílohy – povinné a nepovinné, průvodní dopisy, spisové a registraturní značky, úřední ověření vyšších správních instancí a podobně.

Vnější znaky školních fasí

P s a c í l á t k o u školních fasí je normovaný úřední papír. Jde o tzv. ruční papír poměrně vysoké kvality s malým obsahem celulózy a vysokým obsahem hadroviny, a proto je většina fasí do současnosti dochována téměř nepoškozených.

F o r m á t papíru byl v této době již většinou daný. Byl to na výšku orientovaný čtvrtarch až arch o r o z m ě r e c h 8 x 13 palců, tj. asi 35 krát 46 cm, jehož užívání bylo běžné již od počátku 19. století, ale povinně zavedeno bylo až nařízením Spojené česko-rakouské dvorské kanceláře ve Vídni z roku 1844.⁴⁴ Všechny fase mají podobu úředně ověřeného výkazu, a to nejčastěji dvojlistu s popsanými dvěma, či třemi stranami.

Všechny fase jsou vždy ručně psané. **P í s m e m** těchto dokumentů je novogotická polokurzíva čili kurent. Latinské výrazy, či pro přehlednost i celé nadpisy, stejně jako dvě české fase, jsou psané humanistickým písmem, tedy latinkou. Písařem fase byl vždy učitel.

Tyto dokumenty byly určeny pro vnější potřebu instituce, která je vypracovávala. To znamená, že byly expedovány mimo instituci a byly určeny pro nadřízené instance státní školské správy. Jejich písmo je proto vždy pečlivě kaligraficky provedeno bez oprav, přepisování a podobně. Pokud se vyskytují drobné opravy, například u některých peněžních částek, byly prováděny jednoduchým přeškrtnutím údaje tak, aby pro případnou kontrolu zůstal čitelný.

---

⁴⁴ L. Martínková, *Archivy far a vikariátů na Pelhřimovsku. (Několik poznámek k jejich písemnostem na Pelhřimovsku od popbřehohorské doby do počátku 20. století.)*, Archiv český, 55, 2005, zejm. s. 98, pozn. č. 36 o užívání normovaného papíru ve správní oblasti.

Fase měly jednotnou vnější úpravu. Starší fase z let 1812 až 1829 jsou jednoduché, nejsou linkované vůbec nebo je linkována pouze jednoduchá tabulka u pravého okraje, určená pro peněžní údaje. Ostatní materiál z let 1847 až 1866 je už podrobně členěný, obsahuje podtržené nadpisy, výčty označené písmeny a také složitěji strukturované tabulky. Obecně můžeme říci, že čím je fase mladší, tím je její struktura složitěji propracovaná a přehlednější.

Ověřovacími prostředky originálních fasí i oficiálních úředních opisů, které byly určeny pro vikariátní úřady, pro krajské nebo zemské úřady a také pro státní zemskou účtárnu při zemském guberniu a později místodržitelství v Praze, byly vlastnoruční podpisy pověřených osob, u originálních fasí také úřední pečeti a razítka.

V podpisech, které doprovázely každou fasi a jsou jejím vlastním úředním ověřením, lze vysledovat určitý řád. Vlevo pod datem se jako první podepisoval většinou třeboňský děkan, jen v několika případech to byl starosta, místní farář, či obvodní školdozorce. Pod děkana se většinou podepisoval obvodní školdozorce či patronátní komisař, tedy lidé, kteří nesouviseli přímo s danou konkrétní školou či obcí, ale byli místní školské správě nějakým způsobem nadřizení. Vpravo pod datem se podepsal učitel, který fasi vyhotovoval, pod něj případně školní dohlížitel, který měl na starosti danou školu. Další podpisy, které se na fasích častěji objevují po polovině 19. století, patřily zástupcům městské či obecní samosprávy, jako byli starostové, rychtáři, konšelé, představení, nebo členové obecního výboru.

Pečetě a razítka jsou v edici označeny písmeny L. S. (locum sigilli) a jejich opisy jsou uvedeny v přepisu originálního znění na dolním okraji editované fase za podpisy. Děkan přidával na fasi razítko třeboňského děkanátu. Obvodní školdozorce někdy připojoval pečeť či razítko třeboňského vikariátu a patronátní komisař razítko patronátního úřadu statku Třeboň se schwarzenberským erbem. V některých případech připojila razítko nebo pečeť (pouze Třeboň) i obec či okresní úřad, pečeť někdy i příslušná fara. Tři fase z roku 1820 neobsahovaly žádná razítka ani pečeti.

Vnitřní znaky školních fasí

Jazykem naprosté většiny fasí je moderní správní němčina z první poloviny 19. století. Pouze dva exempláře fasí (č. 8 školy v Břilicích a č. 18 hlavní školy v Třeboni)

z let 1855 a 1866 jsou psány česky.⁴⁵

S t y l e m fasi je výhradně propracovaný úřední sloh bez speciální stylistické úpravy, jemuž odpovídá i formulář těchto dokumentů. Fase jsou maximálně stručně, jasně a přehledně formulovány a obsahují pouze pro hodnocení školy předepsané údaje. Byly vyhotovovány dle předtištěných vzorů, např. vzor fase otištěný v Ordinátních listech roku 1857.⁴⁶

F o r m u l á ř školních fasi se v průběhu let měnil. Nehledě na konkrétní obsahové změny formuláře (viz kapitola Obsahový rozbor) úvodní protokol fase vždy obsahuje stejnou úřední hlavičku instituce, tj. školy, která fasi vypracovávala. Tato hlavička vlastně nahrazuje dřívější *intitulaci* vydavatele fase. V pravém horním rohu je označen *Budweieser Kreis*, případně také *Wittingauer Vicariat* a v levém horním rohu *Herrschaft Wittingau, Schule zu..., Filialschule zu..., Bezirksamt..., Pfarr...* Vlastní fase je označena zřetelným nadpisem *Gehaltsfassion, Fassion*, česky *Fassí*, nebo *Fasse*.

Na nadpis většinou bezprostředně navazuje vlastní text fase, který začíná velmi stručnou *narací* ve formě *über das jährliches Einkommen ...*, nebo *wahrhafte Bekenntniß und Anzeige ... welche Einkünfte dieselbe besitze*, nebo *pravdivé vyznání a udání všech při té škole příjmů učitelova se nacházejících* apod.

Za narací následuje vlastní **v ý k a z** sestavený do jednotlivých obsahových a většinou označených rubrik. Hlavní rubriky výkazu jsou zpravidla označeny římskými číslicemi. Každá z hlavních rubrik je dále členěna na několik podrubrik, které jsou označeny velkými písmeny. V případě některých podrubrik můžeme pozorovat ještě jejich další detailnější členění, označené v některých případech malými písmeny, zejména pokud byla fase vypracována školou, k níž byl přiškolen větší počet školních obcí. Pak jsou v podrubrice uvedeny zvlášť údaje pro každou jednotlivou obec.

Závěr textu fase tvoří **d i s p o z i c e**, která má podobu tzv. **r a t i f i k a c e** čili úředního ověření platnosti celého dokumentu. Za ní následuje kratičká **s a n k c e**, ve které je uvedena předepsaná formulace, že na základě povinně provedeného místního šetření byly do fase zahrnuty veškeré známé údaje o příjmech a to pravdivě a bez vynechání. Pokud by byl zjištěn nějaký nedostatek, budou osoby, které fasi ověřily, hnány k trestní odpovědnosti.

Závěrečný protokol fase je velmi stručný. Nachází se v něm pouze **d a t o v a c í f o r m u l e**, obsahující místo vydání fase a datum v moderním tvaru: den, měsíc a rok.

⁴⁵ NA Praha, Školní fase 1772 – 1869, inv. č. 12, kart. 38, 103.

⁴⁶ Příloha č. 7; SOKA České Budějovice, Ordinátní listy, D 664, 1857, s. 169.

Needitovanou součástí každé fase je přípis státní účtárny (Staatsbuchhaltung) při Zemském guberniu v Praze, po roce 1850 při Zemském místodržitelství v Praze. Vyhotoval jej zřejmě některý z úředníků účtárny. Obsahuje evidenční číslo, pod kterým byla fase zaznamenána do úředních knih v přijímacím protokolu účtárny, dále přípis, pod jakou částkou byla fase adjustována, a konečně místo, datum, podpis a razítko s opisem *K. K. BOEH. PROVINZIAL STAATSBUCHHALTUNG*.⁴⁷

K fasím je často připojena jejich povinná p ř í l o h a, kterou tvoří soupis školou povinných dětí. I ten vyhotovoval učitel jako součást fase. Tyto soupisy se bohužel nedochovaly u všech fasí, a proto nemohly být zhrnuty do editovaného textu. Soupis bývá přibližně čtyřstránkový, nalinkovaný, psaný stejným jazykem a stejným písmem jako fase. Záhlaví je nadepsáno podobně jako u fase, tedy *Budweiser Kreis, Herrschaft Wittingau, Schule zu ..., Filialschule ...*. Dále se v nadpisu objevuje *Verzeichnis, Beschreibung allen schulfähigen Kinder; Kinder, welche zu Filialschule gehören* apod. Český ekvivalent je pak *Popsání všech ku filiální škole patřících školschopných dítek*, u druhé česky psané fase se tento soupis bohužel nedochoval.

Soupis obsahuje seznam dětí spolu se specifikací, zda jde o dívku či chlapce, jejich stáří, popřípadě i přesné datum narození, číslo domu, společenský stav rodičů (Bauer, Tagelöhner apod.), méně často i jména rodičů, a také údaj, kolik dítě platilo školného – a to častěji ve formě týdenní, méně často roční, či obojí.

U třech fasí (č. 12, škola Mladošovice, č. 15, škola Třeboň, č. 18, hlavní škola Třeboň) nebyl soupis školou povinných dětí dochován vůbec a naopak jeden soupis z roku 1830⁴⁸ byl dochován bez fase. Jeden soupis je nadepsán jako *Verzeichnis des Schulgeldes*,⁴⁹ avšak obsahuje obdobné informace jako ostatní seznamy dětí.⁵⁰

Soupisy jsou vystaveny ke stejnému datu jako vlastní školní fase a jsou podepsány stejnými osobami nejčastěji ve stejném, či menším počtu, než u fasí. Ověřeny byly obvykle i stejnými razítky a pečeti.

Školní fase představují specifický druh moderního úředního dokumentu vyhotovovaného v předepsané formě a rozsahu a s pevně daným obsahem v podobě

---

⁴⁷ Jako příklad uvádím přípis státní účtárny k fasi školy v Branné: „ad BZ 12472; wird uns Zwey Hundert Gulden Conv. Mz. adjustiert; k. k. Staatsbuchhaltung; Prag am 19. Mai 1856; L. S. Watzek; “ NA Praha, Školní fase, inv. č. 12, kart. 37.

⁴⁸ NA Praha, Školní fase, inv. č. 12, kart. 103, fase pro školu v Třeboni.

⁴⁹ TAMTÉŽ, kart. 47, fase pro školu ve Staré Hlíně.

⁵⁰ TAMTÉŽ, kart. 37, 38, 47, 73, 70.

jednotlivých rubrik. Zejména rubrikace výkazu ve fasích se v průběhu sledovaného období postupně vyvíjela. K počátečním dvěma rubrikám ve formulářích v desátých a dvacátých letech devatenáctého století (fase č. 15, č. 9, č. 6, č. 1), týkajících se školního a obecní renty, přibyla na sklonku třicátých let další rubrika: naturální dávky (fase č. 16). Do konce padesátých let v podstatě zůstávaly stále tři hlavní rubriky, jejíž obsah se však měnil a přibývala řada podrubrik (fase č. 10, č. 2, č. 7, č. 17, č. 8, č. 13). Fase v druhé polovině padesátých let obsahují pět základních rubrik (č. 11, č. 4, č. 14). S koncem padesátých let přišla změna formuláře, který se tak proměnil v modernější zprávu o stavu školy a příjmech učitele (č. 14, č. 18)

Fase jsou dokumentem typickým pro modernizující se správní praxi od tereziánské a josefínské doby až do počátku druhé poloviny 19. století.

Účelem vzniku fasí byla pravidelná periodická hlášení o stavu škol, která zpracovával učitel na základě guberniálních nařízení. Vykazovaly učitelův příjem ze školního a od nadřízených institucí: obcí, církve a patronátu. Příjemcem kopií, úředně ověřených dozorujícími institucemi (děkan jako vrchní dozor, fary jako bezprostřední dozor a vrchnostenské patronáty, obce a okresní úřady jako světský dozor) byl příslušný krajský úřad a při zemském guberniu zemská studijní komise (později při ministerstvu vyučování a od r. 1848 ministerstvu kultu a vyučování), jako nejvyšší orgán školské správy. Adjustován byl obsah fase státní účtárnou, která na fasi přidala svůj přípis.

V. Obsahový rozbor školních fasí z třeboňského školního obvodu

Pokud fase seřadíme chronologicky, můžeme sledovat několik skupin, které se od sebe poněkud liší nejen formulářem, ale také obsahem jednotlivých položek zapisovaných do výkazu. Tyto změny měly svůj původ v úředních výnosech a předepsaných vzorech, které byly vyššími instancemi školské správy vydány během tohoto období. Na příkladu fasí v těchto skupinách pak lze poměrně spolehlivě vysledovat vývoj formuláře i obsahu školních fasí během první poloviny 19. století, a to prakticky až do roku 1868, kdy byl vydán nový rakouský školský zákon. Na jeho základě se změnila i dosavadní kontrolní praxe ve vztahu ke školám. Dohled nad školami byl odňat církvi a předán definitivně, s platností od počátku roku 1869, úřadům státní správy. Patronát nad školami byl zcela předán státní správě a samosprávě.⁵¹ Tento materiál tedy umožňuje velmi zajímavé sledování vlivu norem na změny úřední praxe.

Mezi léty 1812 až 1866 můžeme fase z třeboňského školního obvodu rozdělit zhruba do pěti skupin, přičemž první skupinu tvoří fase z let 1812 až 1818, druhou skupinu fase z let 1820 až 1829, třetí skupinu fase z roku 1847, čtvrtá skupina obsahuje fase z let 1855 až 1859 a poslední pátou skupinu tvoří fase z let 1862 až 1866.

Fase z let 1812 – 1818

První vysledovatelnou skupinu těchto dokumentů tvoří dvě nejstarší dochované fase z let 1812 a 1818.

První fase pro farní školu v Třeboni (č. 15) je jednostránková, jednoduše nadepsaná *Budweiser Kreis a Fassion*, obsahující dvě položky. Je to vyčíslení školních poplatků, tedy celkový počet školu navštěvujících dětí s výčtem, kolik z nich platilo školné, a s uvedením výše školného a celkové sumy peněz, které byly na školném vybrány. Dále jsou uvedeny příjmy školy, plynoucí od města Třeboně, označované jako „obecní renta“. Celkové roční příjmy učitele na třeboňské farní škole činily 84 fl. 30 kr. Fase je ověřena pečetí města Třeboně a signována podpisy obvodního školdozorce, krajského školního komisaře, zástupci města a školního dohlázele.

---

⁵¹ M. Novotný a kol., Dějiny vyššího školství na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti, České Budějovice 2006, s. 121.

Formulář z roku 1818 pro farní školu v Mladošovicích (č. 12) je značně složitější. Předpokládám, že důvodem byla skutečnost, že k mladoškovické škole byl přiškolen větší počet okolních obcí, mezi nimi například i obec Spolí, která patřila do správního obvodu třeboňského děkanátu. Už z celkové výše příjmu, který je přibližně dvojnásobkem příjmů tří jiných škol podle tří fasí dochovaných z roku 1820, vidíme, že učitel na mladošovické škole zpracovával mnohem více údajů. Fase je nadepsána *Budweiser Kreis, Wittingauer Herrschaft, Pfarrr Mladoschowitz*, a obsahuje celou řadu položek v nadepsaných rubrikách, které jsou podtrženy. První z nich jsou příjmy ze školního fondu, dále příjmy od třeboňského kostela sv. Jiljí⁵² a od kostela v Mladošovicích.⁵³ Další rubrikou jsou příjmy z pašijových zpěvů, dále od rolníků a chalupníků, kteří byli povinni platit jak v penězích, tak v naturáliích, a ze školného, které tvořilo asi polovinu všech příjmů. V naturáliích platila také vrchnost (žito, pšenice, hrách, sádlo, pivo a palivové dříví), jednotlivé přiškolené obce (žito, peníze na pivo) a do příjmů se zahrnovaly i dárky k Novému roku (tzv. koleda), velikonoční vejce a koláče na kostelní slavnost, které pokrývali surovinami opět rolníci ze školního obvodu. Naturální dávky byly přepočítány na peníze dle aktuálních cen.

Od obce byla učiteli ještě vyměřena část pozemků, konkrétně tři zahrady, z nichž jedna byla situována pod okny učitelova domu, druhá ležela u hřbitova a třetí u vstupu do školy. Poslední položkou je vyčíslení objemu potřebného topného dřeva od jednotlivých obcí a školního patronátu. Celkové příjmy učitele na mladošovické škole vyšly na 215 fl. 44¹/₄ kr. Fase je signována zástupci vrchnosti a krumlovské prelatury, učitelem, který fasi vyhotovil, školním dohlížitelem a mladošovickým farářem.

Fase z let 1820 – 1829

Porovnání tří fasí z roku 1820 pro školu v Lužnici (č. 9), školu v Břilicích (č. 6) a školu v Branné (č. 1) dokazuje, že učitelé měli k dispozici předtisk, nebo vzor, podle kterého formuláře vypracovávali. Je každá psána jinou rukou, jde tedy o různé pisatele pracující dle téhož vzoru. Všechny tři fase mají shodné záhlaví, tedy *Budweiser Kreis, Herrschaft Wittingau* a jako jediné v celém souboru jsou nadepsány jako *Gehaltsfassung*. Jsou datovány mezi 20. a 22. lednem. Výše uvedený závěr, že fase psali tři různé osoby,

---

⁵² Farní kostel se připomíná od roku 1280, od 1367 augustiniánský klášterní kostel, dnes děkanský kostel Pany Marie Královny a sv. Jiljí.

⁵³ Kostel vystavěný pány z Landštejna před rokem 1367, od 1631 spravován augustiniánskými kněžími z Třeboně, roku 1783 obnovena farnost.

vypovídá tudíž o tom, že bylo určené datum, ke kterému se vztahovala povinnost fasi vypracovat a odeslat.

Tyto fase zahrnují v první rubrice naturální dávky od obcí Branná, Břilice a Lužnice a jejich přiškolených obcí (žito, brambory), od rolníků konkrétně žito a brambory a u fasí č. 6 a č. 1 dále bezplatné využití jednoho záhonu k vysazení brambor, nebo jiných plodin jako je zelí, řepa, nebo len.

Další položkou v těchto fasích v rubrice č. 2 je školné, které obsahuje celkový počet školou povinných dětí s vyčíslením dětí platících školné (2 kr. týdně), které opět tvořilo více než polovinu všech příjmů učitele. Poslední položkou jsou náklady na vytápění, které pokrývala dřevem obec. Fase je signována děkanem, zástupci vrchnosti a města a samozřejmě učitelem.

Dvě větší školy (Lužnice a Branná, fase č. 9 a č. 1) mají i přiškolené obce, což se na formuláři odráží. Pokud pomineme mladošovickou fasi, tak od roku 1812 přibýly ve výkazech naturální dávky od rolníků a dávky od přiškolených obcí.

Na konci fasí dochovaných z roku 1820 se také poprvé objevuje prohlášení o správnosti. Fase jsou signovány děkanem, zástupci vrchnosti a obcí a učitelé. Shodně neobsahují žádná razítka ani pečete.

Fase č. 16 z roku 1829 je pouze jednostránková, jednoduše specifikovaná jako Fase o příjmech třetího učitele triviální školy v Třeboni. Je z ní patrné, že formulář fase prošel další změnou. Objevují se zde podtržené nadpisy pro přehlednější oddělení jednotlivých složek příjmů v jednotlivých rubrikách, a to *Von der Stadtgemeinde, Am Schulgelge* (1, 1,5 a 2 kr.) a *Am Stola*, přičemž poslední zmíněná položka je proškrtnutá. Poslední dva údaje se týkají čištění školy a příspěvku na bydlení, který je přeškrtnutý šrafem. Fase je vyhotovena v listopadu, je signována zástupci města a učitelem, obsahuje razítka města Třeboně.

Fase z roku 1847

Fase č. 10 (filiální škola Lužnice), č. 2 (škola Branná), č. 7 (filiální škola Břilice) a č. 17 (škola Třeboň) jsou dokladem toho, že formulář těchto dokumentů prošel během předchozích dvaceti let podstatnou proměnou.

Záhlaví je označeno *Budeweiser Kreis, Wittingauer Vicariat a Herrschaft Wittingau, Schule zu...* a jako patron je uveden kníže Jan Adolf ze Schwarzenbergu. Vpravo přibyla složitější přehledná tabulka, obsahující základní příjem ve vídeňské měně a

schválený příjem ve vídeňské a konvenční měně. Příjmy jsou rozděleny do několika rubrik podle obecnějších věcných skupin příjmů, které jsou členěny na podrubriky podle věcných skupin příjmů. Konkrétně zde nacházíme 1. příjmy z realit a 2. z kapitálu bez dalšího členění a 3. příjmy z různých rent jak v penězích, tak v naturáliích, členěné na A. příjmy od církve, B. příjmy od vrchnosti, C. příjmy ze školních fondů, D. Příjmy od obcí a přiškolených obcí, kam se zařazovaly a. příjmy z obecních kas, b. výtěžek štoly, c. naturální dávky, d. tzv. *Wetterlautgebühr*, e. týdenní školné (2 kr.), f. dřevo na otop, g. ubytovací příspěvek pro učitele.

Z celkové částky pak byly sraženy výdaje na čištění učebny a desátý díl školného. Jako poslední je opět uveden výpočet odvedeného dřeva na vytopení škol.

Všechny čtyři formuláře jsou vyhotoveny v říjnu nebo listopadu roku 1847. Jsou podepsány děkanem, zástupci obce, školním dohlížitelem a učitelem. Obsahují razítka děkanátu, města a vrchnosti.

Fase z let 1855 – 1859

V knize opisů nařízení biskupské konzistoře⁵⁴ se roku 1851 objevuje poměrně obsáhlá zmínka o trestných zlořádech, týkajících se učitelů, kteří vyhotovují o své vůli nové fase ke škodě škol a ty odesílají jako legální základní fasi nadřízeným úřadům školské správy. Konzistoř proto vybízí obvodní školdozorce a také duchovní, aby nepodepisovali fase, které nebyly přijaty zákonnou cestou skrze povolané úřady. Současně nařizuje učitelům, aby předkládali státní účtárně jen zákonně ověřené kopie fasí a v případě jakýchkoli změn, které nastanou ve školních příjmech, aby nejprve žádali o přijetí nové fase školní patronát.

Jak v Ordinátních listech,⁵⁵ tak v knihách opisů nařízení biskupské konzistoře⁵⁶ z roku 1852 byla uvedena krátká zmínka o tom, že bylo zastaveno samovolné vyhotovování nových školních fasí učitelů s upřesněním, že tyto fase byly plny nedostatků a rozporů.

Čtvrtá skupina fasí, vzniklých po významných správních reformách rakouské státní správy a po vzniku samosprávy, umožňuje sledovat změny formuláře fasí v takřka souvislém pětiletém období let 1855 – 1858. Jedná se o fase č. 8 (filiální škola Břilice), č. 3

⁵⁴ SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, Školské spisy konzistoře, kniha 1, 1851

⁵⁵ SOkA České Budějovice, Ordinátní listy, D 664, 1852, s. 125.

⁵⁶ SOA Třeboň, TAMTÉŽ, 1852.

(škola v Branné), č. 11 (filiální škola Lužnice), č. 13 (farní škola v Mladošovicích) a č. 4 (škola v Branné).

První fase z roku 1855, náležející břílické škole, je jako jediná v tomto období psána česky, což umožňovalo tzv. Vysoké nařízení rakouského ministerstva vnitřní z roku 1850 o povinném přijímání úředních podání v kterémkoli ze zemských jazyků všemi úředními institucemi státní správy i komunální samosprávy. Mezi příjmy učitele, pocházejících od obce, je zahrnuto užívání záhonů od místních rolníků a jednoho obecního pole, a dále naturální dávky žita a brambor. Z tzv. berničného ústavu⁵⁷ pobíral učitel 1 kr. týdně na školném za každé dítě. Po 2 až 3 krejcarech dostával také od jednotlivých občanů podle čísel popisných a 3 kr. týdně od knížecích služebníků. Od příjmů je opět stržen desátý díl platu a výdaj za čištění školní světnice. Poslední položkou je vyčíslení potřebného objemu dřeva na otop. Fase je signována děkanem, zástupcem vrchnosti, učitelem a zástupci obce. Obsahuje razítka děkanátu, vrchnosti, a břílické obce.

Dvě fase školy v Branné z let 1856 (č. 3) a 1858 (č. 4) jsou si velice podobné a byly vypracovány stejným učitelem. Avšak fase školy v Lužnici, z roku 1856 (č. 11) se od fase ze školy v Branné z téhož roku na první pohled liší. Tuto odlišnost formuláře obou fasí z téhož roku pro různé školy lze přičítat buď neznalosti a nezkušenosti lužnického učitele, nebo nejasnostem, které mohly nastat při změnách normativního zakotvení formulářů. Brannské fase se totiž shodně odkazují ve věci svého vyhotovení na nařízení rok staré, tedy z roku 1855,⁵⁸ avšak lužnická fase obsahuje odkazy na nařízení pouze u některých rubrik formuláře, kterých se tato nařízení přímo týkají.⁵⁹

Fase školy v Lužnici z roku 1856 obsahuje vpravo jednoduchou tabulku příjmů v konvenční měně a příjmy rozděluje do jednotlivých rubrik takto: a. příjmy z berních fondů, v bodech b. a c. výnosy z obecních pokladen Lužnice a Přesecky, d. naturálie od obce Lužnice a přiškolené obce Přesecky od rolníků v žitě a bramborech, školné (1 - 3

---

⁵⁷ Tzv. Kontribučenské ústavy vznikly po velkém hladomoru v Čechách ze 70. let 18. století na každém panství z někdejších kontribučenských sýpek zavedených v r. 1749, a měly sloužit k pokrytí výdajů na kontribuci, tj. daň z pozemků, a současně jako státní obilní rezerva pro případ živelních pohrom. Po roce 1850 byly změněny v tzv. berniční fondy, které spravovaly Berniční ústavy pod dohledem okresních samospráv a institucí státní finanční správy (berní úřady při okresních hejtmanstvích). Srov. B. Rieger, *O správě obcí katastrálních za císaře Josefa II.* In: *Drobné spisy Bohuše svob. pána Riegera*. Uspořádal Karel Kadlec. Svazek I. Praha 1914, s. 279-289, o kontribučenských záležitostech zejm. s. 286-289.

⁵⁸ *Entscheidung des Wohlloblichen k. k. Kreisamtes von 31. Oktober 1855 Z. 6673.*

⁵⁹ *Nařízení k. k. Commissions-Protokolle vom 19. November 1840 und laut hohe Gubernial Verordnung vom 19. August 1843 o berních fonděch a hochloblichen k. k. Budweiser Kreisamtes vom 3. März 1856 Z. 2445 und Commissions-Protokoll der neuhauser k. k. Bezirkshauptmannschaft dto 29. März 1855 o školném.*

kr.) a plat. Zbylá část zůstává beze změny. Od celkového příjmu jsou strženy výdaje na čištění školní světnice a nakonec fase obsahuje vyčíslení potřebného množství topného dřeva. Je signována děkanem, který připojil pečeť, zástupci školního obvodu a vrchnosti, učitelem a zástupci obcí.

Zmíněné brannské fase mají shodné formuláře, rozdělující příjmy na rubriky nazvané: I. původní příjmy od obce (a. od obce Branná, b. od obce Domanín), II. naturálie (žito, brambory, a. od obce Branná, b. od obce Domanín), III. pozemkové výnosy, IV. školné (1 kr.) a V. nové hotové příjmy od obcí (a. od obce Branná, b. od obce Domanín). Na konci je uvedena tradičně i srážka výdajů na čištění školy a výkaz topného dřeva. Obě jsou také shodně podepsány opět děkanem, zástupci vrchnosti a školního obvodu, učitelem a zástupci obcí.

Mezi zbylými fasemi trochu vyčnívá fase školy v Mladošovicích z roku 1857 (č. 13). Má šest stránek a opět dokazuje, že škola měla poněkud jiné postavení než ostatní školy v jejím okolí. V první části fase je rubrika týkající se školou povinných dětí, která obsahuje údaj o počtu dětí z Mladošovic a jednotlivých přiškolených obcí (Petrovice, Lhota, Spolín, Kojákovice, Hrachoviště). Následuje výčet kolik dětí je chudých a kolik z nich může platit školné. Druhá část fase obsahuje samotné rozdělení příjmů učitele, které je podobné, jak tomu bylo u fasí z roku 1847.

Z roku 1856 pochází nařízení publikované v Ordinátních listech budějovického biskupství roku 1857, obsahující informaci ohledně školních fasí i se vzorovým předtiskem fase,⁶⁰ což ukazuje jednu z cest, kterou se nařízení dostávala k učitelům. Ordinariální listy povinně odebírali jednotliví vikářové na území diecéze a v nich zveřejněné zákony, úřední vyhlášky a nařízení byli povinni publikovat ve svých správních obvodech a seznamovat s nimi své podřízené, a to včetně učitelů. Dělo se tak zpravidla během tzv. vikariátních konferencí. Všichni zúčastnění byli povinni se podepsat na prezenční listinu, která byla obvykle nadepsána názvem, číslem a datem vydání příslušného zákona, vyhlášky nebo nařízení. V případě nejasností bývala zapsána na zadní straně prezenční listiny také diskuze, která se ke zveřejňované normě rozvinula.⁶¹

Porovnáním těchto normativních výnosů s běžnou praxí dojdeme ke zjištění, že se zhotovitelé opravdu věrně drželi předloh a že se nařízení projevilo s přibližně dvouletým zpožděním. Fase z roku 1858 (č. 4) se ještě odkazuje, jak bylo již zmíněno, na nařízení

---

⁶⁰ Srov. přílohu č. 7 edice.

⁶¹ Tyto informace mi poskytla L. Martínková na základě fondů vikariátních úřadů Pacov, Pelhřimov a Kamenice nad Lipou, které zpracovávala ve Státním okresním archivu v Pelhřimově.

z roku 1855, ale starohlínská fase (č. 14) z roku 1859 je již vyhotovena podle tohoto nového nařízení, publikovaného v Ordinátních listech. Její podoba se už značně přiblížila formuláři nejnovější fase ze studovaného souboru (hlavní škola v Třeboni, fase č. 18). Naproti tomu však chronologicky následující brannská fase z roku 1862 (č. 5) zase odpovídá spíše staršímu modelu fasí z let 1856 a 1858, stále se odkazuje na starší nařízení z roku 1855 a vyhotovoval ji stejný učitel jako ty předchozí.

Formulář fasí tedy kolem poloviny 19. století postupně opustil podobu původní tabulky v pravé polovině fase a přešel na členění dle tématických celků do rubrik oddělených čarou a údaji s dvojtečkou a finančním či upřesňujícím údajem. Tyto moderní fase jsou jinak postavené i po stránce vnitřní struktury. Obsahují nejen shrnutí příjmů (školné, příspěvek obce), ale také informace o počtech dětí, o školní budově, o vyučování, tj. např. v jakém se vede jazyku a kdo vyučuje náboženství atp.

Fase z let 1862 – 1866

Jak už bylo zmíněno, fase z roku 1862 (č. 5) školy v Branné v otázce formuláře nezapadá do popsaného vývoje. Byla buď omylem, anebo na základě nějaké blíže nespecifikované úřední výjimky vyhotovena „postaru“ podle vzoru připojeného k nařízení z roku 1855. Svým členěním zcela odpovídá předchozím brannským fasím z let 1856 (č. 3) a 1858 (č. 4).

Se vznikem třeboňského politického a soudního okresu v roce 1854 byla třeboňská škola přeměna na školu hlavní. Tomu odpovídá také desetkrát vyšší počet žáků i vyšší příjem. Z hlediska formuláře fasí však, jak už bylo zmíněno, navazuje i fase této školy na předchozí vývoj. Nejmladší fase z roku 1866 (č. 18) je psána česky, obsahuje informace o přiškolených obcích, jméno patrona a o podavateli školy. Zahrnutý jsou také údaje o školou povinných žácích a o školním domě, o bytech učitelů, o vyučování, dále výkaz školního platu, náhrad od někdejší vrchnosti pro obec, tj. město Třeboň, za převzetí patronátních povinností, a také příspěvek z obecní pokladny. Nově se zde objevuje i výčet výdajů na školu.

V podstatě tedy můžeme říci, že se původci příjmů nijak zásadně neměnili - stále přispívala obec, místní rolníci a obyvatelé, rodiče dětí, vrchnost, či církevní obec, během času v 60. letech už zůstala jen obec, vrchnost a školné. Výrazně se však měnila míra jejich finančního zastoupení v úhrnu všech příjmů. Porovnání obsahových změn sledovaného

období ukazuje, že zatímco ve starších fásích činilo školné přes polovinu školních příjmů a bylo tedy pro učitele největším zdrojem peněz, od padesátých let devatenáctého století tvoří v některých případech pouhou čtvrtinu všech příjmů.

Dále je vidět, že učitelé měli k dispozici materiály normativního charakteru a také vzory formulářů, podle kterých fase vypracovávali. V době změn, které někdy přicházely pouze s několikaletým odstupem, si však občas jednoduše nevěděli rady. Jelikož byly tyto finanční „příznání“ čistě informativní, nevidím zde důvod, aby byly učitelé záměrně zkreslovány, nehledě na několikere ověření jak vrchností, tak zástupci obcí, kteří dobře věděli, kolik učitelům sami vyplatili, či kolik jim rodiče dětí odvádějí na školném. Právě proto se mi školní fase jeví jako skutečně hodnotný pramen zvláště pro tuto svou hodnověrnost.

Závěr

Velká část práce souvisela se zmapováním dochovaných fasí tak, aby bylo zjištěno, do jaké míry se dá s pramenem pracovat a byla přiblížena jeho možná využitelnost. Bohužel je budoucí badatel vázán na poměrně náhodné dochování bohatějšího souboru. Avšak i ten materiál, který je běžně dochovaný pro veškeré správní oblasti, má svou výpovědní hodnotu, jak jsem se přesvědčila z editovaného souboru školních fasí.

Úvodní studie se věnuje literatuře k tématu. Dále popisuje školskou správu v 1. polovině 19. století tak, aby vysvětlila působnost jednotlivých institucí jak na úrovni celozemské, tak na úrovni místní a zasadila tak vznik školních fasí do správního kontextu. Kratší část je také věnována hmotnému zabezpečení učitelů a přibližuje jejich sociální situaci.

Pro bližší seznámení s pramenem byla vybrána část školních fasí pro zpracování vědecké edice, konkrétně správní oblast třeboňského děkanátu. Tyto fase byly čerpány pouze z fondu Školní fase, uloženého v Národním archivu v Praze.⁶² Nejsou tedy souborem nijak výjimečným a míra dochovaných formulářů je srovnatelná s ostatními správními celky na území Čech.

Edice nakonec zahrnuje texty 18 exemplářů fasí v rozsahu let 1812 – 1818. Přepis fasí byl proveden tak, aby co nejvíce odpovídal skutečnosti, tj. i svou grafickou podobou. Edice obsahuje místní a jmenný rejstřík a obrazové ukázky některých fasí a také razítek a pečeti, které byly k formuláři připojeny.

Editovaný soubor školních fasí byl v úvodní studii diplomaticky rozebrán, a to podle vnějších a vnitřních znaků. Kromě toho je věnována značná pozornost i rozboru obsahové stránky fasí, a to jak změnám jednotlivých rubrik, tak jejich obsahovým změnám a postupnému upřesňování v průběhu první poloviny 19. století.

Fase jako historický pramen

Možnost badatelského využití školních fasí jako pramene k dějinám školství je bezesporu velká a velice zajímavá. Školní fase jsou využitelné pro hospodářské dějiny škol, jejich finanční zajištění a zdrojů finančního krytí. Zatím nebyla zpracována obecnější studie, která by se věnovala hospodářské otázce školství na úrovni celé země, která by

---

⁶² NA Praha, Školní fase 1772-1869, kart. 37, 38, 47, 70, 73, 103.

sledovala například vývoj hmotného zajištění škol od konce 18. století po druhou polovinu 19. století, a to ve srovnání celých krajů, či konkrétních škol.

Školní fase jsou především výkazy příjmů učitelů, jsou tedy využitelné i k dějinám učitelstva jako sociální vrstvy, která se znatelně utvořila právě v 1. polovině 19. století. Pro práci, která by si kladla za cíl zpracování vývoje hmotného zajištění učitelů, jejich materiálního zabezpečení, potažmo jejich sociálního postavení ve společnosti, jsou fase stěžejním pramenem.

Cennou součástí školních fasí jsou i soupisy školou povinných dětí, které by mohly posloužit například historické demografii. Obsahují nejen celá jména dětí, ale i jejich věk, případně datum narození a číslo popisné jejich bydliště. Tím se vyrovnají pozdějším třídním výkazům žáků, které spolehlivě mapují školní mládež a žactvo v chronologických řadách, avšak až od druhé poloviny 19. století, kdežto soupisy školou povinných dětí se jako povinná příloha školních fasí objevují už začátkem 19. století.

Výhodou také bezesporu je umístění pramene, protože fase všech škol jsou uloženy v jednom fondu,⁶³ a badatel tak může čerpat informace o veškerých školách v zemi aniž by musel nahlížet do jejich samostatných fondů. Jako velkou výhodou tedy vidím i koncentraci všech dochovaných školních fasí pro celé Čechy v jednom místě.

V neposlední řadě bych chtěla vyzdvihnout hodnověrnost pramene, která je podložena několikerým úředním ověřením. Vzhledem k tomu, že školní fase měly pro nadřízené správní orgány čistě informativní charakter a byly přehlednými zprávami o stavu škol a o příjmech učitelů, nebyl důvod, aby byly učitelé anebo zástupci školního dozoru záměrně zkreslovány, protože takováto zkreslení by byla při úředním ověřování samozřejmě odhalena. V některých případech učitelé nebyli schopni pružně reagovat na normativní změnu fasí a podoba jejich formuláře nezapadá do vývoje, avšak to nic nemění na obvyklé správnosti jejich obsahu.

---

⁶³ TAMTÉŽ, inv. č. 12.

Seznam zkratek

BA = Biskupský archiv

kr. = krejcar

NA = Národní archiv

SOA = Státní oblastní archiv

SOkA = Státní okresní archiv

zl. = zlaté

Seznam pramenů a literatury

prameny nevydané

NA Praha, Školní fase 1772 – 1869, inv. č. 12, kart. 37, 38, 48, 70, 73, 103.

SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, knihy č. 9-11, tištěná státní nařízení 1781-1836.

SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, kniha č. 199, inv. č. 199, jmenný katalog kléru 1786-1820.

SOA Třeboň, Biskupský archiv České Budějovice, Školské spisy konzistoře, kniha č. 1-2.

SOKA České Budějovice, Ordinátní listy 1852 – 1867.

literatura

GABRIEL, Václav, *Obrázky ze školství českého a rakouského v XVIII. a XIX. století*, Praha 1891.

HANZAL, Josef, *Příspěvek k dějinám školství a jeho správy v Čechách v letech 1775 – 1848*, Sborník archivních prací, 24, Praha 1976.

HANZAL, Josef, *Z dějin obrozeneckého školství na Podblanicku*, Sborník vlastivědných prací z Podblanicka, 19, 1978.

HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 2002.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy v Českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2007.

NOVOTNÝ, Miroslav a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, České Budějovice 2006.

Seznam míst v království Českém, Praha 1886.

ŠAFRÁNEK, Jan, *Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů I-II*, Praha 1913-1918.

ŠŤOVÍČEK, Ivan a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.

TRAJER, Johann, *Beschreibung der Diöcese Budweis*, České Budějovice 1862.

Seznam příloh

Edice

1. Ediční poznámka
2. Edice školních fasí
3. Seznam zkratk
4. Jmenný rejstřík
5. Místní rejstřík

Obrazové přílohy

6. Mapka obcí někdejšího třeboňského děkanátu
7. Předtisk fase z roku 1857
8. Ukázka fase z roku 1818
9. Ukázka fase z roku 1866
10. Ukázky razítek pečetí

Přílohy

1. Ediční poznámka

Vědecká edice školních fasí třeboňského děkanátu v letech 1812 – 1866, určená především pro odborné zájemce o danou problematiku, si klade za cíl zpřístupnění pramene hromadné povahy, periodicky vznikající od konce 18. století, poskytující cenné informace o dětech a školní mládeži a o příjmech učitelů triviálních škol v průběhu první poloviny 19. století, který doposud nebyl edičně zpracován, avšak byl již badatelsky využíván.¹ Její členění, zvolený způsob zpracování a doprovodný aparát také odpovídá parametrům vědecké edice.²

Fase jsou řazeny chronologicky uvnitř skupin, náležejících k abecedně uspořádaným obcím, potažmo školám. Mají grafickou podobu tabulky, což bylo i v edici provedeno tak, aby co nejvíce odpovídala originálu.³ Z toho důvodu musela být, vzhledem k technickým možnostem, upravena velikost písma. Součástí edice je i seznam zkratk, užitých v edici, jmenný a místní rejstřík a obrazové ukázky fasí.

Zadáním byla transliterace textu v původním jazyku, tedy v češtině⁴ a němčině,⁵ vzácně se vyskytujících latinských slovech, čemuž bylo vyhověno až na sjednocení tvaru některých nejčastěji užívaných zkratk váhových a měrových jednotek a zkratk peněžní měny, čímž bylo dosaženo větší přehlednosti a snadnějšího zorientování vzhledem k povaze pramenu a jeho hlavnímu zaměření. Zkratky peněžní měny, uvedené ve zlomcích ($\frac{C}{M}$, $\frac{w}{w}$) a stejně tak další varianty zápisu (*C. Minze*, *Conv. Minz.*) byly sjednoceny na nejčastěji se vyskytující varianty (*C. Mz.*, *W.W.*, *w.w.*), které jsou k nalezení v seznamu všech zkratk, které se v edici objevily. Tvar □Klafter byl přepsán jako Quadratklf. Suma je značena velkým kurentním *S*.

Názvy měsíců typu *7ber*, *8ber* byly přepsány plným dnešním názvem (September, Oktober). Všechny ostatní odchylky od dnešní gramatické úpravy byly ponechány (*Jänner*, *July*). Formulace data, či řadové číslovky, jako například *20te*, *10ten* byla ponechána ve tvaru *20te*, *10ten*.

---

¹ Např. J. Hanzal, Příspěvek k dějinám školství a jeho správy v Čechách v letech 1775 – 1848, Sborník archivních prací, 24, Praha 1976; Z. Martínek, Triviální školy v okolí Pelhřimova na konci 18. století, Vlastivědný sborník Pelhřimovska, 2, 1991, s. 3-13.

² I. Štovíček a kol., Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti, s. 26.

³ TAMTÉŽ, s. 70.

⁴ TAMTÉŽ, s. 50-57. Zásady přepisu českých textů.

⁵ TAMTÉŽ, s. 61-62. Zásady přepisu německých textů.

U stažených, či zkrácených tvarů slov, jako *S^r*, *Löbl*, *d^o* je chybějící část uvedena v hranaté závorce (S[eine]r, Löbl[ichen], d[tt]o).

U českých slov byla pro lepší přehlednost přepsána některá písmena: *cz* – *č*, *rz* – *ř*, *w* – *v*, *j* – *í*, *ss* – *š*, *g* – *j* (např. *richtarz*, *konczel*, *wjbor*). V samotné edici byly podpisy osob čistě transliterovány, jejich české ekvivalenty spolu se všemi variantami, které se v pramenu objevily, jsou k nalezení ve jmenném rejstříku.

Chybějící interpunkce na konci věty byla doplněna, aniž by to v přepisu bylo zvlášť označeno, avšak např. chybějící písmeno ve výčtu bylo doplněno do hranaté závorky. Gramatická chyba, jako *von 31te Oktober* byla opravena do hranaté závorky (vo[m] 31te Oktober).

Umístění razítek a pečetí je naznačeno zkratkou L. S., a jejich přesné opisy, umístěné za sebou jak je lze nalézt ve fasi jsou uvedeny na konci každé fase pod podpisy.

2. Edice školních fasí

Fase č. 1, Branná, 1820

1 Budweiser Kreis

Herrschaft Wittingau

Gehaltsfassion

Über das jährliche Einkomen des in Branna mit Einschulung der Dorfgemeinde Domanín, vermög hoher Gubernial Entschlüssung von 18ten July 1819. Zahl 6492 genehmigten

5 Lokalschulgehilfen, als:

Von der Gemeinde Branna

und zwar von 21 Bauern, und 3 befelderten Chaluppnern von ersteren zu Viertel und von letzteren zu 2 Maaßln Str. Korn zusammen 5 Str. 10 Maaßln ā 3 fl.

16 fl. 52½ kr.

10 Dann von 21 Bauern, und der 3 Chaluppnern von ersteren zu 6 Maaßln und von letzteren zu 3 Maaßln zusammen 8 Str. 7 Maaßln Erdäpfln ā 1 fl.

8 fl. 26¼ kr.

Von 21 Bauern in Branna und zwar alle Jahr von 7 Bauern vorchtseitig, zu 1 Feldbreit, zur Setzung der Erdäpfln, das Krautes, der Ruben oder Anbarung des Flachses gehörig bedängt, und beakert unentgeldlich,

15 wo jedes Breit von der Grösse seyn muß, dass er nach der gewähne. Art Viertel Str. Erdäpfln darauf aussetzen könne, die Nutzmässung davon zu Geld berechnet ā 3 fl. vom Beete, beträgt im Gelde

21 fl.

Nichtminder aus dem Gemeindermögen in Branna jährlich: in baaren Gelde

13 fl.

20 Von der Eingeschulten Gemeinde Domanín

undzwar von 14 Bauern zu 2 Maaßln und von 8 befelderten Chaluppnern zu 1 Maaßl Korn zusamm[en] 2¼ Str. ā 3 fl.

6 fl. 45 kr.

dann von 14 Bauern zu 2 Maaßln und von 8 Chaluppnern zu 1 Maaßln zusamm[en] 2¼ Str. Erdäpfln ā 1 fl.

2 fl. 15 kr.

25

Fürtrag

68 fl. 18¾ kr.

1		Übertrag	68 fl.	18¾ kr.
	<u>Dann an jährl[iches] Schulgeld von der Schulgemeinde Branna, und der eingeschulten Gemeinde Domanín, zusammen für ihre 71 schulfähigen aber nur von 50 zahlenden Kindern wochent[lich] zu 2 kr. für 1 Schulkind,</u>			
5	nur durch 46 Wochen berechnet, beträgt		76 fl.	40 kr.
		zusammen	144 fl.	58¾ kr.

Dieser Geldbetrag macht demnach das ganzjährige Einkommen des Lokal Schulgehilfen in Branna aus.

10 Zur Beheizung der Schule in Branna giebt die Gemeinde Branna jährl[ich] freywillig fünf - und die eingeschulte Gemeinde Domanín drey Klafter weichen Brenholzes, wie sie sich schon in dem Kommissionsprotokoll dato 20te September 1818, hierzu freywillig verbündlich gemacht hat, weil sie eingene und beträchtliche Waldungen besitzen, und diesen Holzbetrag leicht geben können.

15 Dass diese Gehaltsfassung ihre Richtigkeit habe, wird hiemit durch nachstehende Unterschriften bestätigt. So geschehen auf der Herrsch[aft] Wittingau zu Branna den 22. Jänner 1820.

	Joseph Hoschek Dechant Bischöfl. Bezirksvikär S. d. Aufseher	Franz Krzizek m. p. obrigkeitlicher Komissär
20	Laurenz Krb m. p. Schullehrer allda	+ + + Jozef Buman Richtař
		+ + + Matauš Merzdreych Končel v Braney
25		Franz Drabek Richtař z Domanina
		+ + + Martin Dussek Končel

razítka: žádná

Fassion

- oder wahrhafte Bekenntniß und Anzeige der in dem Dorfe Branna befindlichen unter dem
5 Patronate S[eine] Durchlaucht, des Fürsten Johann Adolph zu Schwarzenberg stehenden Schule, welche Einkünfte diese dieselben besitze.

Einkünfte des Lehrers		Stammfassions- mässiger Bezug		Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen			
		W. W.		W. W.		C. Mz.	
		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
10	<u>I. Von Realitaeten</u>						
	<u>II. Von Capitalien</u>						
	<u>III. An verschiedenen Zuflissen</u> <u>sowohl im baaren Gelde als Naturalien</u>						
15	<u>A. Von der Kirche</u>						
	<u>B. Von der Obrigkeit</u>						
	<u>C. Aus dem Normalchulfonde</u> <u>und Steuerfonde</u>						
	<u>D. Von dem Schulorte und den</u> 20 <u>dahin eingeschulten Ortschaften.</u>						
	a. I. Aus der Gemeindkasse in Brana laut k.k. Kreisämtlichen - Protokolls vom 20te November 1840	13				5	12
						3	34½
25	a. II. Aus der Gemeindkasse in Domanin laut denselben Protokolls					3	34½
	b. Stola - Erträgniß						
	c. I. An Zehend in Brana 5 Str. 2½ Vier. Korn ā 3 fl. cm	16	52½			16	52½ ⁶
30	An Erdäpfel 8 Str. 7 Maßl ā 1 fl. w.w. dann 7 Feldbeete ā 3 fl. w.w.	8	26¼			3	22½
		21				8	24
	Fürtrag	59	18¾			41 ⁷	

Z. 2224
12. July
1844 Z.
19882

⁶ Opraveno z 6 fl. 45 kr.

⁷ Opraveno z 30 fl. 52½ kr.

1		Stammfassionsmässiger Bezug		Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen			
		W.W.		W.W.		C. Mz.	
		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
5	Übertrag	59	18 ³ / ₄			41 ⁸	
	c. II. In Domanin 2 ¹ / ₄ Str. Korn ā 3 fl. cm	6	45			6	45 ⁹
	2 ¹ / ₄ Str. Erdäpfel ā 1 fl. w.w.	2	15				54
	d. An Wetterläutgebühr						
10	e. Das wochentliche Schulgeld wird gegenwärtig von 68 Schlkindern a 2 kr. w.w. welches auf ganzes Jahr pr 47 Wochen gerechnet beträgt			106	32	42	36 ⁴ / ₅
	Stammfassionsmässiger Bezug von 50 zahlenden Kinder nur durch 46 Wochen berechnet beträgt	76	40			91	15 ³ / ₄ ¹⁰
15	<u>f. An Holz in natura oder Geld:</u>						
	<u>g. An sogenannten Hausbeiträgen</u>						
	zusammen	144	58 ³ / ₄	~~106~~	~~32~~	91	15 ³ / ₄
	hiervon werden abgeschlagen die Schulsäuberungskosten von 1 Lehrzimmer.						
20	ā 12 fl.		12 fl.				
	der 10te Theil des Schulgeldes	4	15 ²⁵ / ₃₀			16	15 ²⁵ / ₃₀
	Somit ergieb sich das reine Einkommen des Lehrers von					75	
	Zur Beheizung der Schule werden abgegeben:						
25	Von dem Dorfe Brana 6 wiener Kl. Holz, Domanin 3 Kl.						
	In dieser Fassion sind alle Einkünfte, sie mögen unter						

⁸ Opraveno z 30 fl. 51¹/₂ kr.

⁹ Opraveno z 2 fl. 42 kr.

¹⁰ Opraveno z 77 fl. 5³/₁₀ kr.

1 was immer für Namen einkommen, aufrichtig angegeben, folglich keine auch nur die mindeste Zuflüße verschwiegen worden, und im Falle wir bei einer etwa nachfolgenden Lokaluntersuchung einer hinterliß oder Verschwiegenheit überführt würden, unterwerfen wir uns der hierwegen verdienten Strafe. Urkund dessen unsern hierunter gestellte Fertigung.

5 So geschehen zu Brana am 27t[e] Okt[o]b[e]r 1847.

Johann Sádlo m. p.
Ortsdechant und
Schuldistriktsaufseher

Mathias Tuma
Schullehrer

10

Vidi
Hyne[k] [?]

Kasspar Hlavatsch
dohližitel

Jan Tiljk Richtar

Matej Hlavacz
Končel

razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
HERRSCHAFT WITTINGAU
K.K. BOEH. PROVINCIAL STAATSBUCHHALTUNG

1 Budweiser Kreis
Wittingauer Vicariat

Bezirksamt Wittingau
Schule zu Branna

Fassion

- oder wahrhaftes Bekenntniß und Anzeige der in dem Dorfe Brana befindlichen unter dem
5 Patronate Sei[ner] Durchlaucht des Fürsten Johann Adolph zu Schwarzenberg stehenden Schule
welche Einkünfte dieselbe besitze.

Einkünfte des Lehrers		Wird dermal geleistet, oder kommt im Werthe anzunehmen	
		C. Mz.	
In folge hoher Entscheidung des Wohlöbl[ichen] k. k. Kreisamtes vo[m] 31te Oktober 1855 Z. 6673 und durch Auftrag eines Löbl[ichen] k. k. Bezirksamtes zu Wittingau vom 21ten November 1855 Z. 3676 bestehen die Einkünfte des Lehrers zu Brana in folgendem:		fl.	kr.
		<u>I. An altem ursprünglichen Gehalte und zwar:</u>	
	a) Von der Gemeinde Brana	8	46½
15	b) Domanin	3	34½
<u>II. An Naturalien</u>			
	a) Von der Gemeinde Brana	5 Str. 2½ V[iertel] Korn	ā 3 fl.
		8 Str. 7 Maßeln Erdäpfeln	ā 24 kr.
	b) Von der Gemeinde Domanin	2¼ Str. Korn	6
20		2¼ Str. Erdäpfeln	54
<u>III. An Grunderträgnisz</u>			
	Von 7 Feldbeeten von der Gemeinde zu Brana	ā 3 fl. w.w.	8
			24
<u>IV. Am Schulgelde</u>			
	Von 93 zahlenden Kindern pr. Kind 1 kr. wochentlich ohne Unterschied		
25	pr. 47 Wochen beträgt 72 fl. 51 kr., nach Abschlag des 10ten Theils pr. 7 fl. 1 kr. verbleibt	65	34
<u>V. An neuen baaren Zuflüssen</u>			
	a) Aus der Gemeindegassa zu Branna	53	52
	b) Domanin	43	55
30		} Laut Protokoll zur 26. Okt[ober] 1855	
	Zusammen	212	
	Hiervon werden abgezogen die Schulsauberungskosten pr.	12	
	Verbleibt nur	200	

1	Einkünfte des Lehrers	Wird dermal geleistet, oder kommt im Werthe anzunehmen
---	-----------------------	--

Zur Beheizung der Schule werden abgegeben:

- 5 Von der Dorfe   Brana   6 wiener Kl. 30 zölliges Holz
                                 Domanin   3   - " -

In dieser Fassion sind alle Einkünfte, sie mögen unter was immer für Namen einkommen, aufrichtig angegeben, folglich keine auch nur die mindeste Zuflüße verschwiegen worden, und im Falle wir bei einer etwa nachfolgenden Lokaluntersuchung einer Hinterliß, oder

- 10 Verschwiegenheit überführt würden, unterworfen wir uns der hierwegen verdienten Strafe.

Urkund dessen unsern hierunter gestellte Fertigung.

Brana am 24te Februar 1856.

L. S.	Josef Fischer m. p. Stadtdechant	Franz Maly m. p. Lehrer
15 L. S.	Stephan Sykora m. p. k. k. Schuldist[riks] Aufseher	Franc Basstyř Pře[d]stavený
L. S.	Johann Bartl Patronatskomissär	Wjt Jeljnek Dohlřizitel Skolní
		Franc Frantesl Wíbor
20		Mateg Hlawacz Starosta
		Franc Kasska vibor

pečet':   *SIGIL. VIC. E[.] TREBONENSIS. DIOEC. BUDV.*
razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
                      HERRSCHAFT WITTINGAU

Fase č. 4, Branná, 1858

1 Budweiser Kreis
Wittingauer Vicariat

Bezirksamt Wittingau
Schule zu Branna

Fassion

- oder wahrhaftes Bekenntniß und Anzeige der in dem Dorfe Brana befindlichen unter dem
5 Patronate Sei[ner] Durchlaucht des Fürsten Johann Adolph zu Schwarzenberg stehenden Schule,
welche Einkünfte dieselbe besitze.

Einkünfte des Lehrers		Wird dermal geleistet, oder kommt im Werthe an zunehmen	
		C. Mz.	
		fl.	kr.
10	In folge hoher Entscheidung des Wohlhöbl[ichen] k. k. Kreisamtes vom 31te Oktober 1855 Z. 6673 und durch Auftrag eines Löbl[ichen] k. k. Bezirksamtes zu Wittingau vom 21ten November 1855 Z. 3676 bestehen die Einkünfte des Lehrers zu Brana in folgendem:		
	<u>I. An altem ursprünglichen Gehalte</u> und zwar:		
15	a) Von der Gemeinde Brana	8	46½
	b) Domanin	3	34¼
	<u>II. An Naturalien</u>		
	a) Von der Gemeinde Brana		
	5 Str. 2½ Viertl Korn	ā 3 fl.	16
	8 Str. 7 Maßl Erdäpfeln	ā 24 kr.	3
20	b) Von der Gemeinde Domanin		
	2¼ Str. Korn	ā 3 fl.	6
	2¼ Str. Erdäpfeln	ā 24 kr.	54
	<u>III. An Grunderträgnisz</u>		
	Von 7 Feldbeeten von der Gemeinde zu Brana a 3 fl. w.w.	8	24
	<u>IV. Am Schulgelde</u>		
25	Von 96 zahlenden Kindern pr. Kind 1 kr. wochentlich ohne Unterschied pr. 47 Wochen beträgt 75 fl. 12 kr. nach Abschlag des 10ten Theils pr. 7 fl. 31⅓ kr. verbleibt	67	40⅔
	<u>V. An neuen baaren Zuflüssen</u>		
	a) Aus der Gemeindegassa zu Branna	Laut Protokoll zur	53
30	b) Domanin	26. Okt[ober] 1855	43
	Zusammen	214	6⅔
	Hiervon werden abgezogen die Schulsäuberungskosten pr.	12	
	Verbleibt nur	202	6⅔

1

Einkünfte des Lehrers

Zur Beheizung der Schule werden abgegeben:

Von der Dorfe	Brana	6 wiener Klf.	30 zölliges Holz
	Domanin	3	
5	zusammen	9	Klafter

In dieser Fassion sind alle Einkünfte, sie mögen unter was immer für Namen einkommen, aufrichtig angegeben, folglich keine auch nur die mindesten Zuflüße verschwiegen worden, und im Falle wir bei einer etwa nachfolgenden Lokaluntersuchung einer Hiterliß, oder Verschwiegenheit überführt würden, unterwerfen wir uns der hierwegen verdienten Strafe.

10 Urkund dessen unsern hierunter gestellte Fertigung
Brana am 9ten Jänner 1858.

L. S.	Josef Fischer m. p. Dechant	Franz Malý Lehrer
-------	--------------------------------	----------------------

15	L. S.	J. Bartl Patronatskommissär	Vjt Jeljnek dohljžitel
----	-------	--------------------------------	---------------------------

L. S.	P. Stehpan Sykora Bischofl[iche] Schuldistrikts Aufseher	Franc Bastýř Pře[d]stavený
		Jan Školka Vibor

razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
HERRSCHAFT WITTINGAU
SIGIL. VIC. E[.] TREBONENSIS. DIOEC. BUDV.

Fassion

- oder wahrhaftes Bekenntniß und Anzeige der im Dorfe Branna befindlichen unter dem
5 Patronate Sei[ner] Durchlaucht des Fürsten Johann Adolph zu Schwarzenberg stehenden Schule
welche Einkünfte dieselbe besitze.

10	Einkünfte des Lehrers	Wird dermal geleistet, oder kommt in Werthe an zunehmen		Anmerkung
		Öst. Wahr.		
		fl.	kr.	
	In folge hoh[er] Entscheidung des Wohlh[öblichen] k. k. Kreisamtes v[om] 31te Oktober 1855 Z. 6673 und durch Auftrag eines Löbl[ichen] k. k. Bezirksamtes zu Wittingau vom 21ten Nov[ember] 1855 Z. 3676 bestehen			Laut Statthalterei Erlaß vom 26ten Juli 1861 Z. 38809 hat die ausgesulte Gemeinde Domanin so lange der gereftigte Lehrer Franz Malý den Schuldienst Branna versieht, an denselbe die sub I et V ausgewisene Geldbeträgen. 3 fl. 34½ kr. C. Mz. und 43 fl. 55 kr. C. Mz. im Ganzen 47 fl. 29½ kr. C. Mz. oder 49 fl. 86 kr. Ö.W. aus der dortigen Gemeindegassa zu bezahlen, und im Falle seiner weitere Beförderung oder seines Absterbens hat diesen ganzen Geldbetrag die Gemeinde Branna zu Zahlung aus der branner Gemeindegassa zu übernehmen.
15	die Einkünfte des Lehrers zu Branna in folgendem:			
	<u>I. An altem ursprünglichen Gehalte</u> und zwar:			
	a) von der Gemeinde Branna 8 fl. 46½ kr. C. Mz. oder	9	21	
	b) ferner laut Statthalterei Erlaß vom 26ten Juli 1861			
20	Z. 38809 3 fl. 34½ kr. C. Mz. oder	3	75	
	<u>II. An Naturalien</u>			
	a) Von der Gemeinde Branna 7 Strich 3 Vi[e]rtl und 2 Maßl Erdäpfeln ā 24 kr. C. Mz.			
25	macht 23 fl. 37½ kr. C. Mz. oder	24	80	
	b) Von derselben Gemeinde 10 Strich 2 V[i]ertl und 3 Maßl Erdäpfeln ā 24 kr. C. Mz.			
	macht 4 fl. 16½ kr. C. Mz. oder	4	48	
30	<u>III. An Grunderträgniss</u>			
	Von der Gemeinde Branna 7 Feldbeeten a 1 fl. 12 kr. C. Mz.			
	macht 8 fl. 24 kr. C. Mz.	8	82	
	<u>IV. Am Schulgelde</u>			
35	a) Von 65 Zahlenden Kindern von Branna pr. Kind 1 kr. C. Mz. wochentlich ohne Unterschied, pr. 47 Wochen, beträgt nach Abschlag des 10ten Theils 45 fl. 49½ kr. C. Mz.	48	11	
	b) Laut Statthalterei Erlaß vom 26ten Juli 1861 Z. 38809 an Entschädigung für das Schulgeld von Domanin aus Branner			
40	Gemeindegassa 25 fl. 51 kr. C. Mz.	27	14	
	<u>V. An neuen baaren Zuflüssen</u>			
	a) Aus der Gemeindegassa zu Branna laut Protokoll vom 26ten Okt[o]b[er] 1855 53 fl. 52 kr. C. Mz.	56	56	
45	[b]) ferner laut Statthalterei Erlaß v[om] 26te Juli 1861 Z. 38809 43 fl. 55 kr. C. Mz.	46	11	
	Summa	228	98	
	Hiervon werden abgezogen die Schulsäuberungskosten pr.	12	60	
	Verbleibt	216	38	

1 Zur Beheizung der Werktags- und Wiederholungsschule hat die Gemeinde Branna 9 /neun/
wiener Klafter weichen dreißigzölligen Brennholzes beizustellen und zur Schule auf eigene
Kosten zu zuführen.

5 In dieser Fassion sind alle Einkünfte, sie mögen unter was immer für Namen einkommen,
aufrichtig angegeben, folglich keine auch nur die mindeste Zuflüßen verschwiegen worden,
und im Falle wir bei einer nachfolgenden Lokaluntersuchung einer Hinterliß oder
Verschwiegenheit überführt würden, unterwerfen wir uns der hierwegen verdienten Strafe.

Urkund dessen unsern hierunter gestellte Fertigung.

Brana am 25. März 1862.

10	L. S.	Josef Fischer Stadtdechant von Wittingau und Schuldistriktsaufseher		Franz Malý m. p. Lehrer
			L. S.	Franz Basstýř Starosta
15	L. S.	Johann Bartl Patronatskomiss[är]		Wít Jelínek Dohlížitel
				Josef Schima Rada
20				Jakub Wančura Rada
				Jozef Hlawáč Výbor

razítka: *SIGIL. VIC. E[.] TREBONENSIS. DIOEC. BUDV.
GEMEINDE BRANNA OBEC BRANNA
HERRSCHAFT WITTINGAU*

Gehaltsfassion

Über das jährliches Einkommen das in Brzillitz von hohen Orten genehmigten stabilen Lokalschulgehilfen vermög hoher Gubernialentschließung vo[m] 18te July 1819 Zahl

5 6792, als:

Sie Gemeinde verbündet und verpflichtet sich neuerdings ihren Lehrer jährlich ein Einkommen insgeweisen und zu zuführen, wie folget:

Von 23 Herrschaft und 1 Stadtwittingauer Bauern

18 fl.

zu ¼ Strich Korn zusammen 6 Str. ā 3 fl.

7 fl. 30 kr.

10 Von diesen 24 Beuern zu 5 Maaßln Erdäpfel zusammen 7½ Str. ā 1 fl.

Von eben diesen 24 Bauern alle Jahr wechselweis zu 1 Beet Acht Bauern

8 felbbeeten in unentgeldliche Nutzmissung zuüberlassen, welches

jedesmal von denen betreffenden Bauern dem Schullehrer gehörig

15 bedunget und beakert, eben ungeldlich von der Größe ausgemiesen

werden müssen, daß er hierauf nach der gewöhnlichen Art ein

Vi[e]rtel Strich Erdäpfel aussetzen, oder nach seiner Willkühr

hierauf, statt Erdäpfel, Kraut,

Fürtrag

25 fl. 30 kr.

1

Übertrag

25 fl. 30 kr.

oder Ruben zuflanzen, oder Flachs anbauen können, diese unentgeldliche Benützung zu Geld berechnet

24 fl.

Von 31 Břzillitzer Zusassen, für ihrer 49 schulfähigen, aber von 46

5 zahlenden Kindern, nach dem beiliegenden beglaubten Schulkinder

Verzeichniße, und dem Gehaltsfassion des Brzillitzer Lehrers in triplo¹¹

zu 2 kr. vom Schulkinde in der Wochen, nur durch 46 Wochen berechnet,

beträgt jährlich das Schulgeld

70 fl. 32 kr.

Zusammen

120 fl. 2 kr.,

10 welcher Geldbetrag demnach das ganzjährige Einkommen des Lokalschulgehilfen in Břzillitz ausmachet.

Zum Beheizung der Schule im Břzillitz, verbündet sich die Gemeinde neuerdings freywillig,

wie sie sich schon im Komissions Protokol, vo[m] 3ten July 1812 und 17ten September 1818

verbündlich gemacht hat, das von höchsten Orten bestimmte Brennholz pr. 6 Wienerklafter[n]

15 weichen Brennholzes schon gehackter zu geben; diese Gemeinde wird aber zugleich,

die gnädigste Obrigkeit der Herrschaft Wittingau in Unterthänigkeit begrüßen, und

bittlich ansuchen, das Hochdieselbe diese Gemeinde,

¹¹ Slovo psané latinkou.

- 1 mit einer Behilfe, von Brennholzes begnädigen möchte; weil ihre besitzende Gemeindwaldung, ist schon nicht mehr erträglich ist, alle 6 Klafter der Schule verabreihen zu können, und jezt schon das Brennholz zur Schonung dieser ihrer von früheren Jahren her, etwas zustarb ausgehauenen Waldung zuerkaufen genöthiget ist.
- 5 Daß diese Gehaltsfassion des Břzilitzer Lokalschulgehilfen ihre Richtigkeit habe, wird hiemit durch die nachstehende Unterschriften bestätigt.

So geschehen auf der Herschaft Wittingau zu Břzillitz am 21ten Jänner 1820.

10	Joseph Hoschek m. p. Dechant Bischöfl. Bezirksvikär S. d. Aufseher	Wenzl Wodiczka m. p. Schullehrer
	Franz Ruziczka m. p. obrigkeitlicher Komissär	
	Matieg Ssirek Richtař	
15	Jakub Souczek Končel	
	Josef Mataussek Koncel	
20	Anton Myhal Končel	

razítka: *řádná*

Fase č. 7, Břilice, 1847

1 Budweiser Kres
Wittingauer Vicariat

Herrschaft Wittingau
Filiarschule zu Břilitz

Fassion

oder wahrhafte Bekenntniß und Anzeige in dem Dorfe Břilitz befindlichen unter dem Patronate
5 S[eine]r Durchlaucht des Fürsten Johann Adolph zu Schwarzenberg stehenden Schule, welche Einkünfte dieselbe besitze.

10 Einkünfte des Lehrers	Stamm- fassions- mäßiger Bezug		Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen			
	W. W.		W. W.		C. Mz.	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
<u>I. Von Realitäten</u>						
<u>Von der Schulgemeinde Břilitz.</u>						
Von 24 Bauern, alle Jahre wechselweis 15 zu 1 Beet von acht Bauern 8 Feldbeeten die Nutznißung ā 1 fl. 12 kr. C. Mz. macht	24		24		9	36
<u>II. Von Capitalien</u>						
<u>III. An verschiedenen Zuflüssen sowohl</u>						
20 <u>im baaren Gelde, als in Naturalien</u>						
<u>A. Von der Kirche</u>						
<u>B. Von der Obrigkeit</u>						
Fürtrag	24		24		9	36

1	5	Stamm- fassions- mäßiger Bezug	Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen				
			W. W.		C. Mz.		
			fl.	kr.	fl.	kr.	
	Übertrag	24		24		9	36
	<u>C. Aus der Steuerfonde</u> Gemäß k. k. Kreisamtl[iche] Protokols vom 20ten November 1840, und laut h[öhe] Gub[ernial] Verorgnung d[e] d[at]o] 19. August 1843 vom Verwaltungsjahre 1843 anfangend			26	27½	10	35
	<u>D. Von dem Schulorte Břilitz</u> a) Von den Břilitzer Dorfs-Insasser vermög k. k. Comissions Protocoll vom 20ten Nov[em]ber 1840, und laut h[öhe] Gub[ernial] Verorg[nung] d[e] d[at]o] 19. August 1843 vom Verwaltungsjahre 1843 anfangend.			52	56	21	10 ^{2/5}
	b) <u>An Zehend</u> Von der Schulgemeinde Břilitz [a.] Von 23 herrschaftlichen und 1 Stadt wittigauer Bauern zu ¼ Strich Korn zusammen 6 Strich ā 3 ¹² fl. C. Mz. macht	18		~~29~~	~~45~~	18 ¹³	
	b. Von eben diesen 24 Bauern zu 5 Maße Erdöpfeln zusammen 7½ Strich ā 24 kr. C. Mz. macht	7	30	7	30	3	
	c. Das wochentliche Schulgeld wird gegenwärtig von 50 Schulkindern ā 2 kr. w. w. entrichtet, welches auf ein ganzes Jahr pr. 47 Wochen gerechnet beträgt			78	20	31	20
	Ursprünglich aber nur	70	32				
	Fürtrag	120	2	~~218~~	~~28½~~	93	4 ^{1/3} ¹⁴

¹² Opraveno z 1 fl. C. Mz.

¹³ Opraveno z 11 fl. 42 kr.

¹⁴ Opraveno z 87 fl. 23½ kr., opraveného na 84 fl. 5^{2/5}.

1	Stamm- fassions- mäßiger Bezug	Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen			
		W. W.		C. Mz.	
		fl.	kr.	fl.	kr.
5	Übertrag	120	2	~~218~~ ~~28½~~	93 4⅓ ¹⁵
	E. An Holz in natura oder im Gelde				
	F. An so genannten Haus beiträgen				
10	Zusammen	120	2	~~218~~ ~~28½~~	93 4⅓
	Hiervon werden abgeschlagen die Schul- säuberungskosten von 1 Lehrzimmer 10 fl.				
	der 10te Theil laut 10t[e] Abschnitt § 10t[e] der politisch[e] Schulverfassung 3 fl. 8 kr.				
15	Zusammen 13 fl. 8 kr.				15 8
	Somit ergibt sich das reine Einkommen des Lehrers von				78 33⅓ ¹⁶

Zur Beheizung der Schule werden abgegeben

Von dem Dorfe Břilitz 6 Wiener Klf.

- 20 In dieser Fasion sind alle Einkünfte, sie mögen unter was immer für Namen einkommen, aufrichtig angegeben, folglich keine auch nur die mindesten Zuflüsse verschwiegen worden, und im Falle wir bei einer etwa nachfolgenden Lokal-Untersuchung einer hinterließ oder Verschwiegenheit überführt wurden, unterwerfen wir uns der hierwegen verdienten Strafe.

Břilitz am 27ten November 1847.

25 L. S. Johann Sádlo m. p.
Ortsdechant
k. k. Schuldistriktaufseher

Wenzl Scheichl m. p.
Lehrer

L. S. Vidi
Hyne[k] [?]

Jozef Kočka
Skolny Dohlyze[jíci]

30

Wogtech Mataussek
Rychtář

ratízka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
HERRSCHAFT WITTINGAU

¹⁵ Opraveno z 87 fl. 23½ kr., opraveného na 84 fl. 5²/₅.

¹⁶ Opraveno z 72 fl. 15²/₃ kr.

Fassí

nebo pravdivé vyznání a udání všech při té škole příjmů učitelova se nacházejících.

	Příjmi učitelova	cena dle fassí v stř.	
		fl.	kr.
5	I. Od obce		
	a) Od obce Břilické od 24 tamních rolníků všecky léta střídavě po jednom záhonu, od 8 rolníků - osm takových polních záhonů k užívání v ceně pr. 1 fl. 12 kr stř.		
10	což dělá	9	36
	b) Dle c. k. komis[ionelního] protokolu od dne 20. listop[adu] 1840, a vys[okého] Gub[erniálního] naříz[ení] pode dnem 19. srpna 1843 potvrzení: od 23 bývalých poddaných rolníků k panství Třeboňskému a jednoho k městu Třeboňskému: od každého ¼ strychu žita, dohromady 6 strychu, v ceně po 3 fl. stř.; což obnáší	18	
15	c) od těch samých 24 rolníku po 5 máslíkách bramborů; dohromady 7½ strychu, v ceně pr. 24 kr. stř., což obnáší	3	
	d) Užívání jednoho obecního pole: číslo K 1634-1635 pr. 800 [..], v ceně	6	
	II. Z berničného ústavu		
20	e) Dle c. k. krajsk[ého] úřad[u] protokolu stvrzeného pode dnem 20. listop[adu] 1840, a znějícího vys[okého] Gub[erniálního] nařízení pode dnem 19. srpna 1843, od toho samého roku začínajícího obdrží každoročně učitel na penězích	10	35
			Itz vom 11. July 1844, Z. 19883
25		Snešení	47 11

1		cena dle fassi v stř.	
		fr.	kr.
	přenešeno	47	11
5	f) Školní plat od všech občanů Břilických bývalého panství Třebonského přitomě bez rozdílu z dítěte v týhodni na 1 kr. stříbra se ustanovuje, což od 45 platicích dítek (celoročně po 47 týhodnech spočítáno) obnáší	35 fl. 15 kr. ¹⁷	~~40~~ ~~20~~
	Naproti tomu od jiných občanů, následujícím způsobem zase, a sice:		
10	Číslo 1, 62, 64, po 3 kr. stř. týhodně		
	Číslo 2, 3, po 2 ½ kr. stř. - " -		
	Číslo 4, 7, 10, 61, 63, po 2 kr. stř. - " -		
	Od knížecích služebníků:		
	Číslo 50, 52, 53, též po 3 kr. stř. týhodně se ustanovuje.		
15	Z toho školního platu se odráží dle pol. říz. § 176, skrze nemoc, a jiné platné příčiny do školy nechodících dítek 10% díl platu, což obnáší 4 fl. 2 kr. stř.		
	Tehdy ostává čistého školního platu		36
	g) Z obecní schránky neb důchodu se obdrží ročně což ve čtvrtletních lhůtách se vypláceti musí		128 49
20		V ouhrňku	212 fl. stř.
	Od toho na čistění školní světnice se odráží ročně		12 fl. stř.
	Tehdy čistého příjmu ostává ročně učitelovi		200 fl. v stř.

¹⁷ Opraveno z 40 fl. 30 kr.

1 K tomu se obdrží též od obce Břilické každoročně 6 víd[eňských] sáhů dříví ke škole tamní.

Se v této Fassí, všecky příjmi učitelova, (ať jsou pod jakémkoliv jménem udaná) vskutku pravdivě se vynacházejí: potvrzují se ze stran všech vlastnoručními podpisy.

Břilice dne 2. prosince 1855.

5 L. S. Josef Fišer Antonín Landauer m. p.
děkan Třeboňský fil[jialní] učitel

Patronátní úřad v Třeboni Jan Říha
dne 14. Června 1856. Starosta

10 L. S. Patronátní Komisař: Tomáš Neweselý
J. Bartl L. S. Rada

Jozef Nowotný
Rada

15 Martjn Sjrek
Výbor

razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
HERRSCHAFT WITTINGAU
OBEC BŘILIC SOUDNI OKRES TŘEBONI

Fase č. 9, Lužnice, 1820

1 Budweiser Kreis

Herrschaft Wittingau

Gehaltsfassion

Über das jährliche Einkommen des in Lužnitz mit Einschulung der Dorfgemeinde Přezeska, von hohen Orten genehmigten Stations Schulgehilfen vermög hoher Gubernialentschließung

5 vom 18 July 1819 Zahl 6492 als:

Von der Schulgemeinde Luznitz

von 17 Bauern $\bar{a}$ $\frac{1}{4}$ Str. Korn, zusammen $4\frac{1}{4}$ Str. Korn $\bar{a}$ 3 fl. 12 fl. 45 kr.

Von 5 Befelderten Chaluppner zu 2 Maßl, zusammen 5 Maßl Korn $\bar{a}$ 3 fl. 1 52 $\frac{1}{2}$

Von 22 Luznitzer Zussassen zu $\frac{1}{4}$ Str. Erdöpfel, zusammen 5 $\frac{1}{2}$ Str. $\bar{a}$ 1 fl. 5 30

10 Von der eingeschulten Gemeinde Přezeska

Von 13 Bauern zu 2 Maßl Korn, zusammen 1 Str. 10 Maßl $\bar{a}$ 3 fl. 4 52 $\frac{1}{2}$

Von 6 Befelderten Chaluppner zu 1 Maßl Korn, zusammen 6 Maßl $\bar{a}$ 3 fl. 1 7 $\frac{1}{2}$

Von 13 Bauern zu $\frac{1}{4}$ Str. Erdöpfel, zusammen 3 $\frac{1}{4}$ Str. $\bar{a}$ 1 fl. 3 15

Von 6 Chaluppner zu 2 Maßl Erdöpfel, zusammen $\frac{3}{4}$ Str. $\bar{a}$ 1 fl. 45

15 Dann von den Schulgemeinde Luznitz und Přezeska
für ihre 62 Schulfähige, aber 60 zahlenden Schulkinder wochentlich 2 kr.
von 1 Schulkunde nur durch 46 Wochen, beträgt

92

---

zusammen 122 fl. 7 $\frac{1}{2}$ kr.

1 Dieser Geldbetrag macht demnach das ganzjährige Einkommen das Lokalschulgehülfen in
Luznitz aus. Das zur Beheizung der Schule in Luznitz höchsten Orten jährlich bestimmte Holz
mit 6 Klaftern weichen Brennholzes geben die 2 Schulgemeinde Luznitz und Přeseke, wie
5 sie sich schon in dem Dotations Protokoll vom 19te Sepbembris 1818 vollig verbindlich gemacht
haben, und zwar Luznitz mit 3½ und Przeseka mit 8½ Klaftern, weil sie eigene beträchtliche
Gemeind Waldung[en] besitzen, jedoch mit dem Vorbehalt, wenn zu seiner Zeit ihre Waldung
diese Holz abgabe ferner forschrieftmässig nicht zulassen sollten, so dann die Gnädigste
Grund-Obrigkeit nur eine Aushülfe bittlich anzusuchen bemäsigt werden.

10 Dass diese Gehaltsfassung ihre Richtigkeit habe, wird hiermit durch nachstehende
Unterschriften bestätigt.

So geschehen auf hed Herrsch[aft] Wittingau zu Lužnitz am 20ten Jänner 1820.

	Joseph Hoschek Dechant Bischöfl. Bezirksvikär S. d. Aufseher		Franz Ruziczka m. p. obrigkeitliche Komissär
15	Franz Korczak Skolni dohlizitel		Jan Vojta Rychtař z Lužnice
		+++	Jan Hanzal Končel
20	Joseph Pübel mpa. Schullehrer allda		Martyn Mazna Kančel
		+++	Wit Latocha Richtař Přeseckeï
25		+++	Waclaw Šiman Končel
			Wawřinecz giracek Končel

razítka: *žádná*

Fase č. 10, Lužnice, 1847

1 Budweiser Kreis
Wittingauer Vicariat

Herrschaft Wittingau
Filialschule zu Lužnic

Fassion

oder wahrhafte Bekenntniß und Anzeige in dem dorfe Lužnic befindlichen unter dem Patronate
5 S[eine]r Durchlaucht des Fürsten Johann Adolph zu Schwarzenberg stehenden Schule, welche Einkünfte dieselbe besitze.

10 Einkünfte des Lehrers

I. Von Realitäten

II. Von Capitalien

15 III. An verschiedenen Zuflüssen sowohl im baaren Gelde, als in Naturalien

A. Von der Kirche

B. Von der Obrigkeit

C. Aus dem Steuerfonde

20 Vermög k. k. Comissions Protocoll vom 19t[e] Nov[em]ber 1840, und laut h[oh]e Gub[ernial] Verordnung d[e] d[ato] 19t[e] August 1843 vom Verwaltungsjahre 1843 anfangend.

25

Fürtrag

Stamm- fassions- mäßiger Bezug	Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen				Anmerkung
	W. W.		C. Mz.		
	fl.	kr.	fl.	kr.	
			10	12	G. bey d. 11. July 1844 Z. 19882
			10	12	

1	Stamm- factions- mäßiger Bezug	Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen				Anmerkung	
		W. W.		C. Mz.			
		fl.	kr.	fl.	kr.		
5	Übertrag			10	12		
	D. Von dem Schulorte und den dahin eingeschulten Ortschaften						
10	a) Aus der Gemeindegasse des Dorfes Lužnic			10	12½	19/11 1840 } G. bey d. 11. July 1844 Z. 19882	
	b) Aus der Gemeindegasse des Dofres Přeseka			10	12½		
15	Vermög k. k. Comissions Protocoll vom 19t[en] Nov[em]ber 1840, und laut h[ohe] Gub[ernial] Verordnung d[e] d[at]o 19t[e] August 1843 vom Verwaltungsjahre 1843 anfangend.						
	<u>An zehend</u>						
20	Von 17 Bauern ā ¼ Strich, und von 5 Chaluppner zu 2 Maßl, zusammen 4¾ Strich 2 Maßl Korn ā 3 fl. C. Mz.	macht	14	37½			
25	Von 22 Luznicer Insassen zu ¼ Strich Erdöpfeln, zusammen 5½ Strich ā 1 fl. w. w.	macht	5	30		Gegenwärtig vermög k. k. Protocoll vom 19ten Nov[em]ber } 1840 der Strich Korn ā 1 fl. 57 kr. C. Mz. Der Strich Erdöpfeln ā 24 kr. gerechnet.	
30	F. Von Eingeschulten Gemeinde Přeseka Von 13 Bauern zu 2 Maßl, und von 6 Chaluppner zu 1 Maßl zusammen 2 Strich Korn ā 3 fl. cm	macht	6		20		15 ¹⁸
35	Von 13 Bauern zu ¼ Strich und von 6 Chalupner zu 2 Maßl, zusammen 4 Strich Erdöpfeln ā 1 fl. w. w.	macht	4		3		48
	Fürtrag		30	7½	54	40 ¹⁹	

¹⁸ Opraveno z 13 fl. 24 kr.

¹⁹ Opraveno z 47 fl. 49 kr.

1	Stamm- fassions- mäßiger Bezug	Wird dermal geleistet o[der] kom[m]t im Werthe anzunehmen				Anmerkung .
		W. W.		C. Mz.		
		fl.	kr.	fl.	kr.	
5	Übertrag	30	7½			54 40 ²⁰
	Gegenwärtig das wochentliche Schulgeld von 62 Schulkindern samtl[ich] ā 24 kr. 10 w. w. wochentlich bezahlt, daher für 47 Wochen gerechnet	92				38 51
	Zusammen	122	7½			93 31 ²¹
	Hiervon werden abgeschlagen die Schul- säuberungskosten von 1 Lehrzimmer 12 fl.					
15	der 10te Theil laut 10t[e] Abschnitt § 10t[e] der politisch[e] Schulverf[assung] 3 fl. 53 kr. 15 fl. 53 kr.	9	42			15 53
	Somit ergibt sich das reine Einkommen des Lehrers von	~~112~~	~~55½~~			77 38 ²²
20	Zur Beheizung der Schule werden abgeben, und zwar Lužnic mit 5, und Přeseka mit ¾ Wiener Kläfter weiche Holz.					

In dieser Fassion sind alle Einkünfte, sie mögen unter was immer für Namen einkommen aufrichtig
angegeben, folglich keine auch nur die mindesten Zuflüsse verschwiegen worden, und im Falle wird
25 bei einer etwa nachfolgenden Lokal-Untersuchung einer Hinterließ oder Verschwiegenheit würden,
unterwerfen wir uns der hierwegen verdienten Strafe.

Urkund dessen unsere eigenhändige Fertigung.

	Lužnic am 30st[e] Oktober 1847.	Anton Blažek m. p. Lehrer
30	L. S. Johann Sádlo m. p. Ortsdechant k. k. Schuldistriktsaufseher	Mataus Hornak Dohli[žitel]
	L. S. Vidi	Vojtech Bárta
35	Hyne[k] [?]	Richtář
		Jan Zahradník Richtář

razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
HERRSCHAFT WITTINGAU

²⁰ Opraveno z 47 fl. 49 kr.

²¹ Opraveno z 86 fl. 40 kr.

²² Opraveno z 70 fl. 47 kr.

Fassion

über das sämtliche Einkommen der, unter dem Patronate Seiner Durchlaucht des Fürsten Johann Adolf zu Schwarzenberg p[leno] T[itulo] stehenden Filialschule zu Lužnitz.

		Einkommen in	
		C. Mz.	
		fl.	kr.
5	a. Laut dem k. k. Commissions-Protokolle vom 19te November 1840 und laut h[öhe] Gubernial Verordnung v[om]		
10	19. August 1843 vom Verwaltungsjahre 1843 anfangend, aus dem Steuerfonde	10	12
	b. Vermög derselben hohen Verordnung aus der Gemeindekassa des Dorfes Lužnitz	10	12½
	c. und aus der Gemeindekassa des Dorfes Přeseka	10	12½
15	d. An Naturalien von der Gemeinde Lužnitz und zwar von 17 Bauern ā ¼ Strich und von 5 Chalupnern zu 2 Maßln, zusammen 4¾ Strich Korn, der Strich per 3 fl. C. Mz. macht	14	15
	Von 22 Lužnitzer Insassen zu ¼ Strich Erdäpfeln, zusammen 5½ Strich ā 24 kr. C. Mz.	2	12
20	Ingleichen an Naturalien von der Gemeinde Přeseka von 13 Bauern zu 2 Maßln und von 6 Chalupnern zu 1 Maßl, zusammen 2 Strich Korn ā 3 fl. C. Mz. pr Strich, macht	6	
25	Ferner von 13 Beuern aus Přeseka zu ¼ Strich und von 6 Chalupnern zu 2 Maßln, zusammen 4 Strich Erdäpfeln ā 24 kr. C. Mz.	1	36
	Latus	54	40

		Einkommen in		
		C. Mz.		
		fl.	kr.	
1		Übertrag	54	40
5	Laut Erlass des hochlöb[lichen] k. k. Budweiser Kreisamtes vom 3. März 1856 Z. 2445 und auf Grundlage des Commissions-Protokolls der neuhauser k. k. Bezirkshauptmannschaft dto 29. März 1855 an erhöhten Schulgeld und zwar von 20 Kindern zu 3 kr., von 5 Kindern zu 2½ kr., von 33 Kindern zu 2 kr. und von 4			
10	Kindern zu 1 kr. wöchentlicher Zahlung, was für 47 Wochen 111 fl. 37½ kr. ausmacht und nach Abschlag des gesetzlichen Zehntes per 11 fl. 10 kr. C. Mz., bleibt		100	27½ ²³
	Dann an Schulgeldentschädigung für arme aus der Gemeindegassa zu Lužnitz		3	55
15	Zugleichen an Schulgeldentschädigung für arme Schulkinder aus der Gemeindegassa zu Přeseka		3	55
	Endlich an der Congrua ergänzung aus der Gemeindegassa zu Lužnitz		24	31¼ ²⁴
	Und aus der Gemeindegassa zu Přeseka		24	31¼ ²⁵
20		Zusammen	212	
	Wenn hiervon auf die Schulsäuberungskosten per 12 fl. C. Mz. in Abschlag gebracht werden		12	
	so ergibt sich ein reines Einkommen des Lehrers		200	

²³ Opraveno z 26½ kr.

²⁴ Opraveno z 26¾ kr.

²⁵ Opraveno z 26¾ kr.

1

Anmerkung.

Zur Beheizung der Werktags und Wiederholungsschule werden aus der Gemeinde Lužnitz 5 Klafter und aus der Gemeinde Přeseke 3¼ Klafter 30 zölliges weichen Brennholz abgegeben und dem Lehrer zugeführt.

5 In dieser Fassion sind alle Einkünfte sie mögen unter was immer für einem Namen einkommen, getreu angegeben, folglich keine auch nur die mindesten Zuflüße verschwiegen worden und im Falle wir bei einer etwa nachfolgenden Lokaluntersuchung einer Hiterliß, oder Verschwiegenheit überwiesen würden, unterwerfen wir uns der hierwegen verdienten Strafe.

Lužnitz am 16. März 1856.

10	L. S.	Josef Fischer Stadtdechant	Josef Wottawa Lehrer
	L. S.	P. Stehpan Sýkora Schuldisriksaufseher	Martin Heráf Představenej Lužnický
15	L. S.	J. Bartl Patronatskomissär	Francz Wondrassek Rada z Přeseky

pečet: *SIGIL. VIC. E[.] TREBONENSIS. DIOEC. BUDV.*
razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
HERRSCHAFT WITTINGAU

Fase č. 12, Mladošovice, 1818

1 Budweiser Kreis

Wittingauer Herrschaft
Pfarr Mladoschowitz

Fassion

Was der Schullehrer, bey der obgenannten Pfarr Mladoschowitz, an jährlichen Einkünften
5 beziehet.

	Benennung derselben	An Geld Betrag	
		fl.	kr.
	<u>Aus dem Schulfonde</u>	12	20
	<u>Von Wittingauer Sanct. Egidii Kirchen</u>	15	
10	<u>Von der Kirchen zu Mladoschowitz</u>	6	
	<u>Von Passion Singen</u>	1	10
	dem Schullehrer, nach erflossenen Finanz patent vo[m] 1ten November 1812 entgangenen sonst aus dem Kirchen Vermögen bezohenen Gehaltsbeytrag pr 15 fl., welcher Vermög Entschlüssung Einer Hohen Landestelle, d[e] [da]t[to]		
15	11 Jänner 1817 Zahl 50445 auf nachbenannte eingeschulte Gemeinden umgelegt worden Als Von der Gemeinde es ist.		
	<u>Mladoschowitz</u> für 9 Herrschaft Wittingauer steuerbare Bauern zu 8 kr. und 7 kleiner Haußler ohne Grundstücken zu 2 kr.	1	fl. 24 kr.
20	dann 7 Prälatur Krumauer Steuerbare Bauern und 9 klein Häußler	1	14
	<u>Von der Gemeinde Petrowitz</u> für 8 Steuerbare Bauern zum Herrschaft Wittingau und 8 Klein Hausl.	1	20
	dann für 8 Steuerbare Bauern Prälatur Krumau und 10 Klein Häußler	1	24
25	Und 2 Guth Komarzitzer steuerbare Bauern und 2 Klein Häußler		20
	<u>Von der Gemeinde Lhotta</u> ganz zur Herrschaft Prälatur Krumauer für 16 steuerbare Bauern, und 16 Klein Haußler	2	40
30	<u>Von der Gemeinde Kojakowitz</u> ganz zur Herrsch. Wittingau für 29 steuerbare Bauern 1 Chalupner und 20 klein Haußler	4	36
	<u>Von der Gemeinde Spolly</u> , ganz zur Herrsch. Wittingau für 11 steuerbare Bauern und 17 klein Haußler	2	2
			15
	Latus	49	30

							fl.	kr.
1	Latus						49	30
	<u>An Schulgelde</u>							
	Von 80 Schul un zahlungsfähige Kindern in Durchschnitt zu 1½ kr. an unzahlungsfähigen						92	
5	Kindern besteht dermal die Zahl von 34							
	<u>Von der Wittingauer Herrschaft an Deputat</u>							
	An Korn	3 Strich	ā 1 fl.	52 kr.	5 fl.	36 kr.		
	Waitzen	2 Viertel	ā 3		1	30		
	Erbsen	2 Viertel	ā 3		1	30	}22	
10	Schmalz	12 Seidl	ā	20	4		6	
	Bier	2 Eimer	ā	10	5			
	Brennholz	4½ Niederöstr. Klafter	ā 1 fl.		4	30		
	<u>Von Gemeinden allhährig Kopftes Mass aber schlecht</u>							
	An Korn	von Mladoschowitz	1 Strich	3 Viertel	1 m	ā 1 fl. 52kr.	3 fl. 22kr.	
15		Petrowitz	3		1	ā	5 43	
		Lhotta	2	1	2¾	ā	4 31¼	
		Kojakowitz	4		1½	ā	7 38½	
		Hrachowischt	1	2	3	ā	3 9	
			13		1¼		24 fl. 24¾ kr.	
20	Bey der Übernahm dieses Korn ist der Lehrer gebunden jeder Gemeinde 12 kr. Biergeld, nur der Kojakowitzer 35 kr. zu bezahlen welches mit						1 fl. 32 kr.	
	abgerechnet wird und bleibt						23 fl. 1¾ kr.	23 1¾
	Dagegen sind die Gemeinden Verpflichtet dem Lehrer das Korn ohnegeldlich in seinen Wohnung zuzuführen.							
25	An Neujahrs Geschenk jeder Bauern 1 Schüßel Haber 1 Keisl Flachs, und in Lhotta nebst diesen 1 kr. geld und kommt in ganzen 6 jährigen							
	Durchschnitt, bey							
	An Korn	2 Strich	ā 1 fl.	30 kr.		3 fl. 44 kr.		
	Gersten	1½	ā 1	26		2 10		
30	Haber	3	ā	56		2 48	} 12	
	Flachs	10	ā	12		2	56½	
	Und am Gelde						14	
	So dann von die Chalupner						ā 3	2
35	In der Fasten 103 Stück Eyer							24
	Am Kirchenfest von jeden Bauern einen Kolatschen, nach dessen Willkühr Groß ā 2 kr.						2	24
	Latus						202	32¼

				fl.	kr.
1				202	30¼
	An Stola zu 6 jährigen Durchschnitt, bey		Latus	8	
	An Taufentschädigung ā 6 kr. bey			5	
5	dann gemeßet der Lehrer von der Gemeinde drey Garteln und zwar:				
	1te vor Fenstern des Lehrers Wohnung	von 16 Quadratklf.	3 [.] 1 [.]		
	2te bey dem Kirchhof	41 ² / ₆ □	7 4		
	3te Rechter Hand bey dem Eingang in der Schule	18 ³ / ₆ □	4 2		
		Suma	75 Quadratklf. 14 7		
10	dann die graßerey auf dem Kirchhofe	42 □	7 4		12
			Summa	215	44¼
Anmerkung: Vermög vom Königskreysamte de dato Budweis dt. 28 Agusti 1816 hat der Lehrer für die Zeit der dauerenden Theuerung das doppelte Schulgeld zu erhalten.					
15	Brenholz, für die Schule in Niedeöster. 6 Klaftern, und zwar				
	von Wittingauer Herrschaft als Patron und Obrigkeit		3 ¹ / ₈ Klafter		
	Krumauer Herrsch.		7 ¹ / ₈		
	Gemeinde Mladoschowitz		4 ¹ / ₈		
	dtto Petrowitz		4 ¹ / ₈		
20	dtto Lhota		3 ¹ / ₈		
	dtto Kojakowitz		5 ¹ / ₈		
		Summa	6 Klafter		

Sigl. Mladoschowitz d. 21ten September 1818.

25	L. S.	J. Swoboda m. p. der Director Herrschaft Wittingau	Joseph Schwehla Schullehrer alda
		Rudolph Pöschko Prälatur krumauer Amtdirektor	Ignatz Orch Schulaufseher m. p.
30			Karl Peck Pfarrer

pečet': Fara Mladošovice
 razítko: [.] WITTINGAUER DIRECT. AMTS. SIGIL

Fase č. 13, Mladošovice, 1857

1 Budweiser Kreis
Wittingauer Vicariat

Bez[irks] Amt Wittingau
Pfarrschulle zu Mladoschowitz

Fassion

- oder wahrhafte Bekenntniß und Anzeige, der in Pfarre Mladoschowitz befindlichen unter dem h[och]
- 5 Patronate S[eine] Durchlaucht, des Herrn Johann Adolph Fürsten zu Schwarzenberg stehenden
Pfarrschule, wie hoch sich die Zahl der schulfähigen Kinder beiderlei Geschlechts beläufe, und
was die Schule vor der am 19. Februar 1851 stattgehabten Ablösung für Einkünfte an Naturalien
genossen und besessen hatte, und in folge der Ablösung und Ausschulung der Dörfer Kojakowitz
und Hrachowischt gegenwärtig im Gelde besitze:

10	Schulfähige Kinder	Stamm- fassionsmäßig			Gegenwärtig			Anmerkung
		Knaben	Mädchen	Zusammen	Knaben	Mädchen	Zusammen	
15	Die Zahl derselben besteht im Schulorte Mladoschowitz dann in den eingeschulten Ortschaften und zwar:	17	14	31	18	19	37	
	im Dorfe Petrowitz	17	17	34	21	13	34	
	Lhota	11	14	25	14	10	24	
	Spoli	12	7	19	13	14	27	
	Kojakowitz	17	24	41				
20	Hrachowischt	16	8	24				
	zusammen	90	84	174	66	56	122	
	Hierunter befinden sich:							
	a. Arme	28	29	57	5	6	11	
	b. dann jene, welche das Schulgeld bezahlen können:	62	55	117	61	50	111	
25	Da von diesen lauf 10. Abschl[.] § 176 der polit[ischen] Schul[.] jene abzuschlagen kommen, welche wegen Krankheiten oder andere unübersteiglichen Hindernisse abwesend sein könnten 10% mit	5	5	10	6	5	11	
29	So ergibt sich die Anzahl derjenigen, von welchen das Schulgeld zu berechnen ist, mit	57	50	107	55	45	100	

1	<u>Einkünfte des Lehrers</u>	Stammfassionsmässiger Bezug		Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen				Anmerkung
				W.W.		C. Mz.		
		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
5	-							
10	<u>I. Von Realitäten</u> A. genießt der Lehrer von der Gemeinde zwei Gärtchen zusammen 57 ¹ / ₆ Quadratklf., und die Graserei auf dem Kirchhofe, da von 17 [...] Heu[?] 10 [...] Grumet		12				12	
	<u>II. Von Kapitalien</u> -							
	<u>III. An verschiedenen Zuflüssen</u> sowohl im baaren Gelde als Naturalien							
15	<u>A. Von der Kirche</u> a. sonst von der Aegidiekirche in Wittingau, nun aber vermög Weisung vom Hochwürdigsten Herrn Bischof seit Jahre 1857 von der Mladoschowitzer Kirche als Gehaltsbeitrag	30		30				
	b. Von Passionsingen	1	10	1	10			
20	c. Meßnerdienst	6		6				
	d. An Taufentschädigung a. b. d[tt]o	5		5				
	<u>B. Von der ehemaligen fürstschwarzengergschen Obrigkeit als Fundation:</u>							
25	a. Strich Korn ā 2 fl.	6						
	¾ Strich Weizen ā 3 fl.	1	30					
	b. ¾ Strich Erbsen ā 2 fl. 30 kr.	1						
	12 Seidel Schmalz ā 10 kr.	2	15					
	c. An Holz 4½ nieder öster[reichische] Klafter ā 1 fl. 15 kr.	5	37½					
	d. An Bier 2 Eimer ā 8 fl. pr. Fass	4						
30	Laut Grundentlastungsobligation [...] 3527 [...] von der ehemaligen fürstschwarz[en]bergische Obrigkeit nach Abschlag eines Drittels					22	54	
	<u>C. Aus dem Normalchulfonde</u>							
	Fürtrag	47	44½	42	10	23	6	

1	Einkünfte des Lehrers	Stammfaktionsmässiger Bezug		Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen				Anmerkung
				W.W.		C. Mz.		
5		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
	Übertrag	47	44½	42	10	23	6	
	<u>D. Von dem Schulorte und dahin eingeschulten und eingepfarrten Ortschaften aus der Gemeindegasse</u>							
10	a. Vom der Dorfe Mladoschowitz 2 fl. 38 kr. Petrowitz 3 fl. 4 kr. Lhota 2 fl. 40 kr. Kojakowitz 4 fl. 36 kr. Spolí 2 fl. 2 kr.			} 15	15			
15	b. Stolaerträgnis c. Am Getreide oder anderer Naturalien		8			8		
	Welche laut hoh[en] k. k. Ministerialerlasses v[om] Jahre 1851 Zahl 1925 L. S. B. für den Meßner und Gardienst zugewiesen sind.							
20	An Ablösung von sogenannten Zehent: Vom Dorfe Mladoschowitz Petrowitz } 10 ⁷ / ₈ Metzen Korn Lhotta							
25	An Kirchenweihfeste von de[m] 3. behagten Gemeinden für 58 Stück Kolatsch ā 3 kr.							
	Vom der Dorfe Petrowitz und Lhota von Neujahrs-geschenk oder Koleda von einem jeden Bauer 1 Schüßel Korn, 1 Schüßel Gerste, 1 Schüßel Hafer und 1 Reifte Flachs.							
30	Laut oben Angezogenen Grundentlastungsobligation N[umme]r 3527 Litt. A.					28	34	
	Fürtrag	70	44½	57	10	59	40	

1	Einkünfte des Lehrers	Stammfassionsmässiger Bezug		Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen				Anmerkung
				W. W.		C. Mz.		
		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
5	Übertrag	70	44½	57	10	59	40	
10	<u>D. In Natura gebliebenen sobenannten Zehent oder Schüttung gehäuftes Maß in Kojakowitz und Hrachowischt beträgt:</u>							
	Vom Dorfe Kojakowitz: 4 Str. 1½ Maßl oder 6 Metzen 2½ Maßl Korn ā 1 fl. 20 kr.					8	11¼	
	vom Dorfe Hrachowischt: 1 ¹¹ / ₁₅ Strich 1½ oder 2 Metzen 8½ Maßl Korn					3	22¼	
15	<u>E. An sogenannten Hausbeigrägen</u>							
	Neujahrgeschenk oder Koleda vom Dorfe Mladoschowitz, Kojakowitz und Hrachowischt von einem jeden Bauer 1 Schüßel Korn, 1 Schüßel Gerste, 1 Schüßel Hafer und 1 Reifte Flachs;							
20	dieses beträgt zusammen:							
	2 Metzen 2 Viertel 2 Maßl Korn ā 1 fl. 20 kr.					3	30	
	1 2 3 Maßl Gerste ā 1 fl.					1	41¼	
	2 2 2 Maßl Hafer ā 38 kr.					1	40	
	10 Pfund Flachs ā 12 kr.	2				2		
25	2 [.] Fasteneier		34				34	
	48 Stück Kolatsch am Kirchenfeste	1	36			1	36	
	Am Gelde in Lhotta		14		15			
	Vom 120 Häuslern ā 3 kr.	2		6				
30	Zu der Stammfassion betrogen die Naturalien von den Gemeinden vor der Ablösung	36	42¼					
	Die Gemeinden sind verpflichtet die Naturalien unentgeltlich in die Wohnung des Lehrers zu führen							
	Fürtrag	113	50¾	63	25	82	15	

1	Einkünfte des Lehrers	Stammfaktionsmässiger Bezug		Wird dermal geleistet oder kommt im Werthe anzunehmen				Anmerkung
				W.W.		C. Mz.		
5		fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
	Übertrag	113	50¾	63	25	82	15	
	<u>F. Am Holz in Natura oder Geld</u>							
	<u>G. Am Schulgelde</u>							
10	das wochentliche Schulgeld wird nach dem Schulgeld abstufungen des hohen k. k. Unterrichtsministerialerlasses vom 8. April 1854 Z. 12749, und des hohen k. k. Statthaltereierlasses vom 26. Juli 1855 Z. 24746, zu 2, 2½ und 3 kr. C. Mz. wochentlich berechnet,							
15	also:							
	von 47 Kindern ā 2 kr. 1 fl. 34 kr.							
	5 ā 2½ kr. 12½ kr.							
	48 ā 3 kr. 2 fl. 24 kr.							
	von 11 Armen ā 1 kr 11 kr							
20	zusammen 4 fl. 21½ kr.							
	welches auf Ein Jahr pr 47 Wochen gerechnet, beträgt					204	50½	
	Ursprignlich aber nur	118	40½					
	zusammen	232	31¼	63	25	287	5½	
25	Werden nun die 60 fl. 25 kr. W. W. zu C. Mz. gesetzt mit					25	22	
						312	27½	
	Hiervon werden die Schulsäuberungskosten von 1 Lehrzimmer abgeschlagen mit					12		
	So ergibt sich das Einkommen des Lehrers von					300	27½	

1 Zur Beheizung der Schule, welche dermal aus einem Unterrichtszimmer besteht, liefert:

		n[ieder] ö[sterreichische] Klaftern	
		einseln	zusammen
5	a. der Herr Patron S. Durchlaucht Fürst zu Schwarzenberg wegen Abfall von Kojakowitz und Hrachowischt	4 ² / ₈	-
	b. Prälatur Krumau	1	-
	c. die Gemeinde Mladoschowitz	-	6/8
10	d. Petrowitz	-	6/8
	e. Lhota	-	5/8
	f. Spoli	-	5/8
			8 -

In dieser Fassion sind alle Einkünfte, sie mögen unter was immer für Namen einkommen, aufrichtig angegeben, folglich keine auch nur die mindesten Zuflüsse verschwiegen worden, und im Falle wir bei einer etwa nachfolgenden Lokaluntersuchung einer Hiterliss, oder Verschwiegenheit überführt würden, unterwerfen wir uns den hierwegen verdienten Strafe.

Zur Urkund dessen unsere hierunter gestellte Fertigung.

So geschehen Mladoschowitz am 24. April 1857.

20	L. S. Mathias Rabský m. p. Pfarrer	Franz Sompek m. p. Schullehrer
	L. S. J. Bartl Patronats Komissär	[.] Podolak školní dohlížitel
	L. S. Stephan Sykora Schuldistr. Aufseher	L. S. Waclaw Stach Představený
25		Martin Řjtkeg Představený ve Spolí
	L. S. Martin [.] [.]	

pečeti: *Herrschaft Wittingau*
SIGIL. VIC. E[.] TREBONENSIS. DIOEC. BUDV.

razítka: fara Mladošovice
OBEC MLADOSOICE GEMEINDE MLADOSCHOWIZ
SPOJENA OBEC PETTROVITZ WLACHAVITZ LHOTTA

1 Diöcese Budweis
Schuldistriks Wittingau

Kreis Budweis
Bezirk Wittingau

Fassion

5 über der Einkünfte und Ausgaben den Eponirten Unterlehrers zu
Altlam, im dekanalbezirke von Wittingau.

Gattung der Schule Eponirte Unterlehrerstelle
die Eponirte Schule besteht bloß aus dem eingeschulten Orte Altlam
Nahme des Schulpatrons: Gemeinde Altlam
des Präsentanten des Lehrers: Gemeinde Altlam

---

10 Anzahl der Schulpflichtigen Kinder überhaupt: 60
29 Knaben 31 Mädchen
Anzahl der Schulpflichtigen Kinder in der einzelnen Ortschaften: 60

---

15 Das Schulhaus ist Eigenes Gemeindehaus.
Lokalitäten Anzahl der Lehrzimmer: Eins
Lehrerswohnung mit 2 Lokalitäten: 1 Zimmer u[nd] 1 Kammer
Zustand des Schulhauses: Ganz gut

Der Unterricht wird ganzjährig von Unterlehrer bloß in der böhm.
Sprache ertheilt, ganztägig.
Den Religionsunterricht versieht der Mlaker Resid[enzial] Kaplan zu Mlaka

---

<u>Einkünfte des Schuldienstes</u>		in C. Mz.		in Öst. Vh.	
		fl.	kr.	fl.	kr.
1	An Schulgeld nach Abschlag der 6 Armen bleiben nur 54 zahlende				
5	Kindern durch 47 Wochen machen 98 fl. 18½ kr. cm	98	18½	103	22
	hiervon werden nach § 176 der polit.				
	Schulverfassung 10% abgeschlagen mit 9 fr. 48 kr.	9	48	10	29
	bleibt reines Schulgeld 88 fl. 30½ kr.	88	30½	92	93
	An Gemeindebeitrag	61	29½	64	55
10	ganzes reines Einkommen	156		157	50
	1 St[ück] Acker im geschätzten remertrage	4		4	20
	Von der Gemeinde für die Schulsäuberung	12		12	60
	ganzes Einkommen	166		174	30
	Davon kommt 4 fl. Ertrag des Feldes u[nd] 12 fl. Schulsäuberung abschlagen	12		12	60 ²⁶
15	ganzes reines Einkommen	150		157	80 ²⁷

Ausgaben des Lehrers

	Schulsäuberung	12		12	60
	bleibt Lehrers um Einkommen	154		161	70
20	Anmerkung: das Schulbeheizungsholz bestellt in 7 öst. Klaftern 30' weiches Holz, welches aus dem Gemeindewaldung abgegeben, von der Gemeindegemeinschaften verhäckt und zugeführt wird.				

Altiam den 20. Marz 1859

25		Franz Mykura Unterlehrer
	L. S. Josef Fischer Dechant in Wittingau	Franz Nowáczek Ortschulaufseher
30	L. S. P. Stephan Sýkora Schuldistriktsaufseher	L. S. Francz Prokeš Gemeindevorsteher
		Johann Soukup Rath
		Franz Pěráček

razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
SIGIL. VIC. E[.] TREBONENSIS. DIOEC. BUDV.
OBEC STARA HLINA A NOWA HLINA SPOJENE HOLICKI

²⁶ Opraveno z 16 fl. C. Mz. a 16 fl. Öst. Vh.; celá položka přeškrtná šrafem.

²⁷ Celá položka přeškrtná šrafem.

Fase č. 15, Třeboň, 1812

1 Budweiser Kreis

Fassion

Der sämtlichen Einkünfte für die bei der Stadt Wittingauer Pfarrschule und anzustellenden
Gehilfen, oder 3ten Lehrers als:

5 An Schulgeld

von den ihm zum Unterricht zugewiesenen 42
Kindern, wo von Arme abzuschlagen sind 6

Mithin verbleiben das Schulgeld zahlende Kindern nur 36

Von diesen 36 zahl[ende] Keines durch die Woche 2 kr., sondern
10 18 zahlen zu 1½ Kreuzer pr 46 Wochen, gerechnet 20 fl. 42 kr.
18 - " - 1 - " - d[tto] 13 48

Von der Stadt Wittingau

aus den Gemeindrenten jährl[ich] als bestimmten
Gehaltsbeitrag zu dotirung dieses Schulgehilfen 50

---

15 Summe des ganzen jährl[ichen] Einkommens 84 fr. 30 kr.

Dass diese Fassion richtig und ächtsey, wird hiemit bestätigt.

Wittingau den 3ten November 1812.

	Bürgermeister	L. S.	und eath
20	Karl Allegar [?] Beylowetz Schuldistrikts Aufseher	Frantz Radl m. p. Bürgermeister	Franz Moser m. p. Ortsschulausehe

Joseph Träger m. p.
Geprüft[es] Rath

25 Coram me
Kretzer m. p.
k. k. Kreisschulkomissär

pečet': město Třeboň

Fassion

über die Einkünfte des 3ter Lehrers an der Trivialschule zu Wittingau.

	fl.	kr.
5	C. Mz.	
	<u>Von der Stadtgemeinde</u>	
In Baaren	50	
Aus der Kirchenkassa St. Elisabet als Quartier beytrag	6	
	<u>Am Schulgelde</u>	
10 Von 79 schulfähigen, nach Abschlag 24 Armen, nur von 55 zahlungsfähiger Kinder ā 1, 1½, oder 2 kr. C. Mz. oder in wochentlichen Geldertrage pr 1 fl. 20 kr. durch 47 Wochen nach Abschlag ins $\frac{1}{10}$ Theils.	56	24
	<u>Am Stola</u>	
	Summa	112 24
15 Hiervon die Schulsäuberungskosten	12	
Alljährlicher Quartiezins beträgt 18 fl. C. Mz. somit muss Endesgefertigten nach Abschlag des ober angeführten Quartierbeytrages 6 fl. C. Mz. noch aus Eigenen enterichten	12	
	zusammen	24 ²⁸
20	So bleibt	100 24 ²⁹

Wittingau am 12ten November 1829.

L. S. C[oram] m[e]
W. Fiscali, m. p.
Bürgem[ei]st[e]r

Laurenz Krb m. pria
3ter Lehrer

25 J. Treger m. p.
Rath

razítka: *MAGISTRAT DER STADT WITTINGAU*

²⁸ Celý odstavec přeškrtnán šrafem.

²⁹ Opraveno z 88 fl. 24 kr.

1 Budweiser Kreis
Wittingauer Vicariat

Herrschaft Wittingau
Schule zu Wittingau

Fassion

der wahrhafte Bekenntnis der in der Stadt Wittingau befindlichen unter dem Patronate S[eine]r
5 Durchlaucht des Fürsten Johann Adolph zu Schwarzenberg stehenden Trivial Schule [Erst]e
Classe, welche Einküfte dieselbe besitze.

		C. Mz.	
		fl.	kr.
<u>Einkünfte des Lehrers</u>			
10	<u>I. Von Realitäten</u>		
	<u>II. Von Capitalien</u>		
	<u>III. An verschiedenen Zuflüssen sowohl im baaren Gelde als Naturalien</u>		
	A.		
	B.		
15	C.		
	<u>D. Von dem Schulorte</u>		
	a. Aus der Stadtgemeinderenten jährlich		
	b.		
	c.		
20	d.		
	e. das wochentliche Schulgeld wird gegenwartig von 80 Schulkindern in folgenden Abstufungen entrichtet von		
	39 Kindern ā 1 kr.	39 kr.	
	26 ā 1½ kr.	39 kr.	
25	15 ā 2 kr.	30 kr.	
	Zusammen 1 fl. 48 kr.		
	Fürtrag	70	

		C. Mz.	
		fl.	kr.
1			
	Übertrag	70	
	welches auf ein ganzes Jahr pr 47 Wochen gerechnet beträgt	84	36
5	f.		
	g.		
	Zusammen	154	36
	hiervon werden abgeschlagen die Schulsäuberungskosten von		
	Lehrzimmer mit	12 fl.	kr.
10	das 10te Theil mit	8 fl.	27 ⁶ / ₁₀ kr.
	Zusammen	20 fl.	27 ⁶ / ₁₀ kr.
	So mit ergibt sich das reine Einkommen des Lehrers von	134	8 ⁴ / ₁₀

Zum Beheizung des Lehrzimmers gibt die Gemeinde Wittingau $4\frac{2}{3}$ Klafter und die Gemeinde Altlamm $1\frac{1}{3}$ Klafter weiches Brenholzes.

15 In dieser Fassion sind alle Einkünfte aufrichtig angegeben, folglich gar nichts verschwiegen worden, was die Gefertigten mit ihrer eingehändigen Fertigung hiemit bestätigen.

Wittingau am 28ten October 1847.

20 L. S. Johann Sadlo m. p.   Laurenz Krb m. p.
 Stadtdechant und   3ter Lehrer
 Schuldistriktsaufseher
 L. S. Franz Solberger
 Ortsschulaufsseher

25 L. S. Vidi
 Hyne[k] [?]

razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
MAGISTRAT DER STADT WITTINGAU
HERRSCHAFT WITTINGAU

Fase č. 18, Třeboň, 1866

1	Dioecese Budějovická Školdozorní okres Třeboňský	Kraj Budějovický Okres Třeboňský
---	---	-------------------------------------

Fasse

o příjmech a výdejích učitelstva na veřejné hlavní škole v Třeboni.

- 5 Druh školy: Čtyřtřídová veřejná hlavní škola.
Přiškolené obce: 1. Město a předměstí Třeboňské s jednotami k němu přínáležícími.
2. Místo: Nová Hlina
3. Přiškolené jednoty: Kohout čís. 4 a čís. 6., Boucký čís. 7, Dušák čís. 5, Holický čís. 1. Novořeká bašta čís. 3 a Odměny Spolské čís. 25. 26. a 27., tyto k obci Spolské, ony k obci Holické patří.
- 10 Jméno patrona školního: Městská obec Třeboňská
Jméno podavatele školy: Obecný výbor Třeboňský
Počet ke škole povinnovaných žáků	382
Počet žáků z města a předměstí Třeboňského	376
15 Počet žáků z Nové Hliny a Jednot	6
- Školní dům jest zvláštní stavení.
Místnosti, počet světnic: 4 světnice pro hlavní a 3 pro podrealnou školu a 1 školní světnice jest mimo dům.
- Byty učitelů a podučitelů:
20 Stavení školní jest v dobrém stavu.
- Vyučování děje se celoročně ráno a odpoledne v zástojech dle nařízení vysokého c. k. ministerstva vyučování od 23. března 1855 čís. 18788 pro hlavní školy předepsaných a vyučují učitelové a dva podučitelové v jazyku českém i německém.
- Ředitelem jest vždy nejschopnější učitel buď duchovní neb světský, kterého k tomu zastupitelstvo obce Třeboňské vysokým školním úřadům navrhne.
- 25 Náboženství vyučují cooperatoři při duchovní správě zdejší ustanovení, dokud se nevyvolí zvláštní katecheta.

1

Školní příjmy.

								Rak. číslo	
								zl.	kr.
5	a) Školní plat vyměřen jest dle výnosu veleslavného c. k. místodržitelství od 18. dubna 1856 čís. 17238								
		pro první třídu pr		3½	kr.				
		druhou		7					
		třetí		10½					
		čtvrtou		14					
10	rak. čís. za týden, a obnáší po odrážce 10 % těch, kteří školu navštěvovati nemohli, a 10 % chudých za školní rok per 47 týdnů,								
		v první třídě od 107 žáků ročně pr 47 týdnů		176	zl.	1½	kr.		
		v II. 70		230		30			
		v III. 79		389		86½			
15	v IV. 50	pr 45 týdnů		315					
		úhrnem		1111	zl.	18	r.č.	1111 18	
	b) Náhrada, kterou bývalý školní patron školy Třeboňské Jeho Osvícenost Pan Jan Adolf, kníže ze Švarncenberku městské obci Třeboňské za přejmutí patronátních povinností dle úmluvy od 16. ledna 1866 každoročně pr 678 zl. 48 kr. rak. čís. 1								
20	k školnímu účelu do městského důchodu odvádí							678	48
	c) Doplnovací příspěvek z obecní pokladnice Třeboňské pr							399	34
	<u>Suma všech příjmů</u>							2189	
	<u>Školní výdeje.</u>								
	Služného vykázáno jest z obecních důchodů města Třeboně ve lhůtách měsícných.								
25	Prvnímu učiteli ročně							400	zl.
	pak svobodný byt neb náhradu za něj							60	
	a čtyry sáhy měkkého polenového dříví i s přívozem a rozsekáním v náhradě							24	484
	Druhému učiteli služného							350	
30	bytného							60	
	a náhradu za 4 sáhy měkkého polenového dříví i s přívozem a rozsekáním							24	434
	Třetímu učiteli služného							315	
	bytného							60	
	a náhradu za 4 sáhy měkkého polenového dříví i s přívozem a rozsekáním							24	399
35	Přenáška							1317	

		rak. čísl.	
		zl.	kr.
1			
	Přenáška	1317	
	200 zl.		
5	Prvnímu podučiteli služného bytného	30	
	náhradu za 2 sáhy měkkého polenového dříví i s přívozem a rozsekáním	12	242
	Druhému podučiteli služného bytného	170	
	pak 2 sáhy měkkého polenového dříví i s přívozem a rozsekáním	30	
10	v náhradě	12	212
	Roční odměna 2 učitelům za vyučování ve dvojím oddělení opakovní školy, při kterém vyučování se učitelové každého roku střídají budou, každému	20 zl.	40
	Ředitel obdrží každoročně odměnu		105
15	Odměna katechetům za vyučování sv. náboženství		210
	Výlohy na číštění školních světnic a	12 zl. 60 kr.	63
	Suma všech výdeřů		2189

Tento svrchu vykázáný a částečně zvýšený plat učitelstva má se od 1 října 1866 začínaje z obecné pokladnice vypláceti.

- 20 K topení školních světnic potřebné dříví zaopatří a nechá na své útraty přivéztí a zdělati školní obec, nesmí však potřeba tato nikdy 6 sáhů měkkého 30" dříví pro jednu světnici a 3 sáhy pro opakovní školu, tedy úhrnkem 33 sáhů měkkého polenového dříví přesahovati.

V Třeboni, dne 3. dubna 1866.

25	L. S.	Josef Fischer děkan, p. školní ředitel, okresní školdozorce Karel Krb, prom. učit. Kaspar Laula	L. S.	Jan Fiedler měšťanosta František Solberger m. p. radní
30		učitel IV. třídy hl. škl. Václav Hucek učitel 3. třídy hl. školy Václav Linha		Waclav Stangler, rada Pešina Jos. radní Vidi!
35		učitel II. třídy hl. šk. Jindřich Broukal učitel I. třídy hl. šk.	L. S.	Hochmüller aus Bz. Koleg. ³⁰

razítka: *SIGILLUM ECCL. DECANALIS TREBONENSIS*
STADT WITTINGAUER [.]
K. K. BEZIRKSAMT WITTINGAU

³⁰ Okresní výbor.

3. Seznam zkratek, užitých v edici

C. Mz. = Konventional Münzen (konvenční měna)

c. k. = císařský a královský

d. d. = de dato

fl. = florenus (zlatý, zlatý rakouského čísla)

fl. stř. = florénů stříbrných

k. k. = kaiserliche und königliche (c. k., císařský a královský)

Klf. = Klafter (sáh)

kr. = kreuzer (krejcar)

L. S. = Locum Sigili

m. p. = manu propria

Öst. Wahr., Ö. W. = Österreichische Währung

p., pr. = per (po)

Quadratklf. = Quadratklafter (sáh čtvereční)

r. č. = rakouské číslo

S. d. = so dass (tak jako)

Str. = Strich (korec)

Vier. = Viertel (čtvrtina)

W.W., w.w. = Wiener Währung (vídeňská měna)

Z. = Zahl

zl. = zlaté

4. Jmenný rejstřík

- Allegar** [?] Franz, školní dohlížitel v Třeboni 42
- Bartl** Johann, patronátní komisař 10, 12, 14, 22, 30, 39
- Baštýř** Franc (Basstyř Franc, Franz), představený v Branné 10, 12, 14
- Bárta** Vojtěch (Barta Vogtech), rychtář v Lužnici 27
- Blažek** Anton, učitel v Lužnici 27
- Broukal** Jindřich, učitel v Třeboni 48
- Buman** Josef (Jozef), rychtář v Branné 5
- Drábek** Franz (Drabek), rychtář v Domaníně 5
- Dušek** Martin (Dussek), konšel v Branné 5
- Fiedler** Jan, měšťanosta v Třeboni 48
- Fiscali** W., měšťan v Třeboni 43, 45
- Fischer** Josef, treboňský děkan 10, 12, 14, 22, 30, 41, 48
- Hanzal** Jan, konšel v Lužnici 24
- Hošek** Josef (Hoschek Joseph), treboňský děkan 5, 16, 24
- Heráf** Martin, představený v Lužnici 30
- Hlaváč** Matěj (Hlavacz, Hlawacz Mateg), ve výboru v Branné 8, 10
- Hlaváč** Kašpar (Hlavatsch Kasspar), dohlížitel v Branné 8
- Hochmüller**, z okresního výboru 48
- Hornák** Matouš (Hornak Mataus), dohlížitel v Lužnici 27
- Hucek** Václav, učitel v Třeboni 48
- Hyne[k]** [?] 8, 19, 27, 45, 48
- Jelínek** Vít (Jeljnek Wjt), dohlížitel v Branné 10, 12, 14
- Jiráček** Vavřinec (Giracek Wawřinecz), konšel v Lužnici 24
- Kaška** Franc (Kasska), ve výboru v Branné 10
- Kočka** Josef (Jozef), dohlížejíci v Břilicích 17
- Korčák** Franz (Korczak), dohlížitel v Lužnici 24
- Krb** Karel, učitel v Třeboni 48
- Krb** Laurenz, učitel v Branné 5
- Krb** Laurenz, učitel v Třeboni 43, 45
- Křížek** Franz (Krzizek), vrchnostenský komisař 5
- Landauer** Antonín, učitel v Břilicích 22

Latocha Vít (Wit), rychtář v Přesece 24
Laula Kaspar, učitel v Třeboni 48
Linka Václav, učitel v Třeboni 48
Malý Franz (Maly), učitel v Branné 10, 12, 14
Matoušek Josef (Mataussek), konšel v Břilicích 16
Matoušek Vojtěch (Mataussek Wogtech), rychtář v Břilicích 19
Mazna Martin (Martyn), konšel v Lužnici 24
Merzdreych Matouš (Matauss), konšel v Branné 5
Michal Anton (Myhal), konšel v Břilicích 16
Moser Franz, školní dohlížitel v Třeboni 42
Mykura Franz, podučitel ve Staré Hlíně 41
Neveselý Tomáš (Newesely Tomas), rada v Břilicích 22
Nováček Franz (Nowáczek), školdozorce ve Staré Hlíně 14
Novotný Josef (Nowotný Jozef), rada v Břilicích 22
Orch Ingatz, dohlížitel v Mladošovicích 33
Pešina Josef, radní v Třeboni 48
Pěráček Franz 41
Podolák [..], dohlížitel v Mladošovicích 39
Pöschko Rudolph, představený krumlovské prelatury 33
Preck Karl, farář v Mladošovicích 33
Prokeš Francz, obecní představený ve Staré Hlíně 41
Pübel Joseph, učitel v Lužnici 24
Rabský Mathias, farář v Mladošovicích 39
Radl Frantz, třeboňský měšťan 42
Růžička Franz (Růziczka Franz), vrchnostenský komisař 16, 24
Říha Jan, starosta v Břilicích 22
Řítkej Martin (Řjtkeg), představený ve Spolí 39
Sádlo Johann (Sadlo), třeboňský děkan 8, 19, 27, 45
Scheichel Wenzl, učitel v Břilicích 19
Schwarzenberg Johann Adolph, kníže 8, 10, 12, 14
Solberger Franz, školdozorce v Třeboni 45
Solberger František (Frantisch[ek]), radní v Třeboni 48
Sompek Franz, učitel v Mladošovicích 39
Soukup Johann, rada ve Staré Hlíně 41

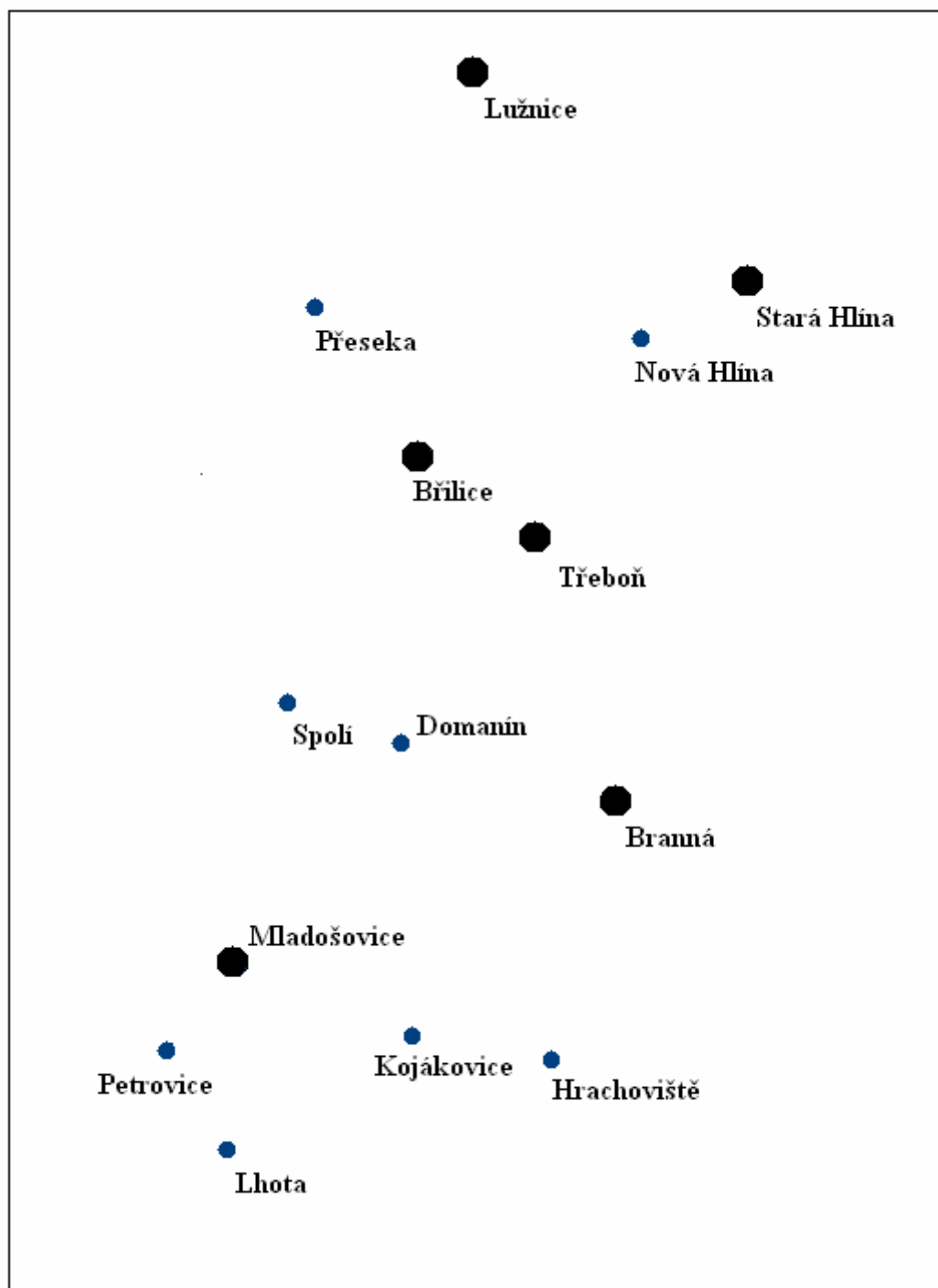
Stach Václav (Waclaw), představený v Mladošovicích 39
Stangler Václav (Waclav), rada v Třeboni 48
Svoboda J., vrchnostenský ředitel 33
Sykora Stephan, školní obvodní dozorce 10, 12, 30, 39, 41
Šiman Václav (Waclaw), konšel v Lužnici 24
Šíma Josef (Schima), rada v Branné 14
Šírek Martin (Sjrek), ve výboru v Břilicích 22
Šírek Matěj (Ssirek Mateg), rychtář v Břilicích 16
Školka Jan, ve výboru 12
Švehla Josef (Schwehla Joseph), učitel v Mladošovicích 33
Treger Josef (Träger Joseph), rada v Třeboni 42, 43
Tůma Mathias, učitel v Branné 8
Tylík Jan (Tiljk), rychtář v Branné 8
Vančura Jakub (Wančura), rada v Branné 14
Vodička Venzl (Wodiczka Wenzl), učitel v Břilicích 16
Vojta Jan, rychtář z Lužnice 24
Vondrášek (Wondrassek), rada v Přesece 30
Votava Josef, učitel v Lužnici 30
Zahradník Jan, rychtář v Lužnici 27
[.] Martin, starosta v Mladošovicích 39

5. Místní rejstřík

- Branná** (Branna, Brana), okres JH, kraj Jihočeský 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
- Břilice** (Břzillitz, Břilitz, Brzillitz), okres JH, kraj Jihočeský 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22
- České Budějovice** (Budweis, Budweis), okres ČB, kraj Jihočeský 29, 31, 33
- Český Krumlov** (Krumau), okres ČK, kraj Jihočeský 31, 33, 39
- Domanín** (Domanin) okres JH, kraj Jihočeský 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13
- Hrachoviště** (Hrachowischt), okres JH, kraj Jihočeský 32, 34, 37, 39
- Kojákovice** (Kojakowitz), okres ČB, kraj Jihočeský 31, 32, 33, 34, 36, 37, 39
- Komařice** (Komarzitz), okres ČB, kraj Jihočeský 31
- Lhota** (Lhotta), okres ČB, kraj Jihočeský 31, 32, 33, 34, 36, 37, 39
- Lužnice** (Luznic, Lužnic, Luznitz, Lužnitz), okres JH, kraj Jihočeský 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30
- Petrovice** (Petrowitz), okres ČB, kraj Jihočeský 31, 32
- Přesecka** (Přzeseka), okres JH, kraj Jihočeský 23, 24
- Mladošovice** (Mladoschovitz, Mladoschowitz), okres ČB, kraj Jihočeský 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39
- Mláka** (Mlaka), okres JH, kraj Jihočeský 40
- Nová Hlína**, okres JH, kraj Jihočeský 46
- Spolí** (Spolly), okres ČB, kraj Jihočeský 31, 34, 36, 39
- Stará Hlína** (Altflam), okres JH, kraj Jihočeský 40, 41, 45
- Třeboň** (Wittingau), okres JH, kraj Jihočeský 4, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 31, 32, 33, 34, 35, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48

6. Mapka obcí někdejšího třeboňského děkanátu

7. Předtisk fase z roku 1857³¹

Nro. 22.
vom Jahre 1857.

Erlaß des bischöfl. Ordinariates
von Budweis
an den
Klerus der Diöcese.

Nr. 161. Ord.

(Formulare zur Anfertigung von Schulfassionen.)

Laut Eröffnung der h. k. k. Statthaltereı vom 6. Juli J. 28544 ist mit hohem Unterrichtsministerial-Erlasse vom 2. Juni l. J. 3. 8891 bestimmt worden, daß bei der Anfertigung von Schulfassionen künftighin das nachstehende Formulare zu benützen, und bei allen Verhandlungen, welche Lehrerdotations-Aufbesserungen, beziehungsweise die Erwirkung von Ergänzungsbeiträgen aus dem Schulsonde zum Zwecke haben, darauf zu dringen ist, daß nicht nur die Stammsfassionen, sondern auch jene, welche in den Jahren 1841 und 1842 Behufs der Sicherstellung der Lehrerdotationen mit 130 fl. aufgenommen wurden, eingesehen und berücksichtigt werden.

Da in allen vorkommenden Fällen hiernach vorzugehen ist, so werden hievon sowohl die h. h. Schuldistriktsaufseher und Seelsorger, als auch das gesammte Lehrpersonal zur Darnachachtung hiermit in Kenntniß gesetzt.

Diöcese	Kreis
Schuldistrikt	Bezirk

F a s s i o n

über die Einkünfte und Ausgaben des Schul-, Organisten- und Mesnerdienstes zu im
Pfarr- (Lokalie-) Sprengel von

Gattung der Schule; ob Pfarr-, Lokalie-, Filial-Nothschule oder Gehilfenstation.
Die Schulgemeinde besteht aus den eingeschulden Ortschaften:
N. N.
N. N.
N. N.
und aus den eingeschulden Weilern:
N. N.
N. N.
N. N.
Name des Schulpatrons des Präsentanten des Lehrers.

³¹ SOKA České Budějovice, Ordinátní listy, D 664, 1857, s. 169-171.

Anzahl der schulpflichtigen Kinder überhaupt:
 Knaben Mädchen

Anzahl der schulpflichtigen Kinder in den einzelnen eingeschulten Ortschaften oder Weilern, u. z. in:
 N. N. Knaben Mädchen.
 N. N. Knaben Mädchen.
 N. N. Knaben Mädchen.

Das Schulhaus (eigenes oder gemiethetes)
 Lokalitäten: Anzahl der Lehrzimmer
 Lehrerwohnung mit Lokalitäten.
 Gehilfenwohnung mit

Zustand des Schulhauses.

Der Unterricht wird ganzjährig (halbjährig) oder bloß im Winter, Vor- und Nachmittags, im Sommer
 täglich oder wöchentlich durch Stunden
 von Lehrer (Lehrern)
 Lehrerin (Lehrerinnen)
 Gehilfen (Gehilfin — Gehilfinen)
 in der Sprache erteilt. Den Religionsunterricht versteht

Einkünfte des Schuldienstes.		fl.	fr.
a) Grundstücke und Realitäten:			
Acker	} Flächenmaß, Joch, Quadrat-Klafter laut stabilen Kataster im Katastral-Reinertrag oder im geschätzten Reinertrage		
Gärten			
Weingärten			
Wiesen			
Hutweiden			
Waldung			
b) Beiträge an Naturalien:			
Kire an	(Gattung und Maß) annehmbarer Werth		
Sammlungen an	(Gattung und Maß durchschnittlich) Werth		
Holzbezug für die Person des Lehrers	Lehrers		
	Gehilfen, Werth		
c) Grundentlastungsrenten laut	jährlich		
d) Anshilfe aus dem allgemeinen Schulsfnde laut	jährlich		
e) Aus dem Lokalschulsfnde	jährlich		
f) Aus der Gemeindefasse	jährlich		
g) An Stiftungsgegenständen oder anderen Kapitalien pr. (Kapitalbetrag, jährliche Interessen) bestehend in öffentlichen (. . . perzentigen) Fonds- oder Privat-Obligattonen.			
h) An Beiträgen aus dem Kirchenvermögen	jährlich		
i) Anderwoher	jährlich		
k) An Schulgroschen oder Schulgeld, welches von zahlenden Kindern pr. oder von der Gemeinde entrichtet wird pr.			
			mit
			S u m m a
Einkünfte des Organistendienstes.			
a) An Realitäten (wie oben)	Reinertrag		
b) Naturalien etc.	Werth		
c) Von der Gemeinde	Werth		
d) Aus der Kirchenfasse	jährlich		
e) Von Stiftungen (wie oben)	jährliche Interessen		
f) An Stolsgebühren, Trauungen	Sterbfälle		
g) Andere Einkünfte			zusammen
			S u m m a

Einkünfte des Mesnerdienstes.		fl.	kr.	
a) Realitäten (wie oben)				
b) Naturalien:				
FIRE				
Sammlungen) (wie oben)				
c) Von der Gemeinde				
d) Aus dem Kirchenvermögen				
e) An Stiftungen (wie oben)				
f) An Stolagebühren (wie oben)				
g) Sonstige Einkünfte				
Summa				
Summa aller Einkünfte				
Ausgaben des Lehrers.				
Auf den Gehilfen				
Steuern und Abgaben				
Schulräuberung				
Summa				
Ausgaben des Organisten.				
Für den Kalkanten				
Steuern und Abgaben				
Summa				
Ausgaben des Mesners.				
Für Aushilfe				
Steuern und Abgaben				
Das Schulbeziehungsholz besteht in Klastern und Büscheln, und wird von				
Ort	Tag	Monat und Jahr der Ausfertigung.		
N. N.		N. N.		
Pfarrer als Schulvorstand.		Schullehrer.		
N. N.	}	von Seite der	N. N.	
N. N.			Gemeinde.	Ortschulinspektor.
N. N.				Schuldistriktsinspektor.
Bestätigung des Bezirksamtes.				
Abjuration der k. k. Staatsbuchhaltung.				
Bestätigung der k. k. Statthalterei.				

Nr. 168 Ord.

(Präsentationsrecht zu den geistlichen Pfründen auf Fondsgütern.)

Das k. k. Finanzministerium hat im Einvernehmen mit dem k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht bestimmt, daß die Präsentation zu den geistlichen Pfründen auf den unter der Leitung der Finanzbehörden stehenden Fondsgütern den Finanzbehörden zustehe.

8. Ukázka školní fase z roku 1818

Ludwiger Kreis   Wittingauer Herrschaft
 1818   Herr Wladislawitz

Fas 6

Anrechnung der Güter

		Anzahl Güter	Anzahl Güter
Aus dem Besitz des ...		12	20
Aus dem Besitz des ...		15	-
Aus dem Besitz des ...		6	-
Aus dem Besitz des ...		1	10
Aus dem Besitz des ...		14	24
Aus dem Besitz des ...		1	14
Aus dem Besitz des ...		-	20
Aus dem Besitz des ...		1	24
Aus dem Besitz des ...		-	20
Aus dem Besitz des ...		2	40
Aus dem Besitz des ...		4	20
Aus dem Besitz des ...		2	20
Zusammen		44	20

9. Ukázka školní faze z roku 1866

Školní faza

Diocese Budějovická. / 42 Kraj Budějovický.

Školní okres Třeboňský. Okres Třeboňský.

Subjekt N° 1866 Fasse. Platí. J. 1866/67

Willingau.

o příjmech a výdejích učitelstva na veřejné hlavní škole v Třeboni.

Druh školy: Církevní veřejná hlavní škola.

Školní obce: 1. Město a předměstí Třeboňské s jednotami k němu příslušnými.
 2. Město: Nová Hlína.
 3. Školní jednoty: Hlohov č. 4, a č. 6, Doučský č. 7, Dusák č. 5, Hlohovský č. 1, Novorejška č. 3, a Odměny Spolské č. 25, 26, a 27; tyto k obci Spolské, ony k obci Hlohovské patří.

Iméno patrona školního: Městská obec Třeboňská.
Iméno pořadatele školy: Obecní výbor Třeboňský.

Počet ke škole povinnovaných žáků 382
Počet žáků z města a předměstí Třeboňského 376
Počet žáků z Nové Hliny a Jednot 6

Školní dům jest zvláštní stavění.
Místnosti; počet světnic: 4 světnice pro hlavní a 3 pro podřadnou školu a 1 školní světnice jest mimo dům.

Byty učitelů a podučitelů: 0
Stavění školní jest v dobrém stavu.

Vyučování děje se celoročně ráno a odpoledne v zástojkách dle nařízení vysokého c. k. ministerstva vyučování od 23. března 1855 č. 18788 pro hlavní školy předepsaných, a vyučují tři učitelové a dva podučitelové v jazyku čes. něm. i německém.
Reditorem jest vždy nejšlechopnější učitel buď duchovní neb světský, kterého k tomu zastupitelstvo obce Třeboňské vysokým školním úřadem navrhuje.
Náboženství vyučují Cooperatři při duchovní správě zdejší ustanovení, dokud se nevyvolí zvláštní ka-
 techeta.

1 42

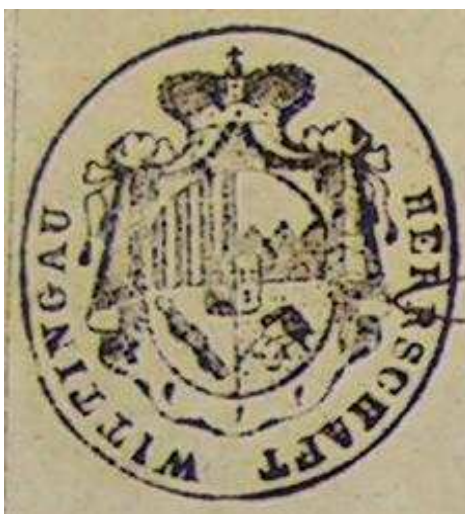
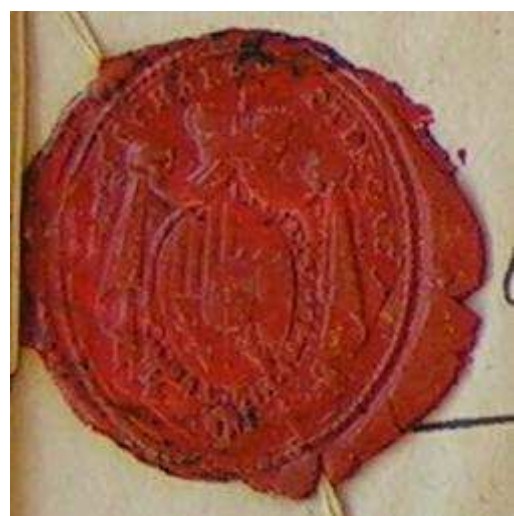
10. Ukázky razítek a pečeti

razítko treboňského děkanátu

pečeť treboňského vikariátu

pečeť a razítko patronátního úřadu statku Třeboň se schwarzenberským erbem